

KOROŠKA KRONIKA

Izdaja Britanska obveščevalna služba. — Cena mesečno: za tuzemstvo 2 S, v inozemstvo 5 S. — Posamezna številka 50 grošev

Leto V.

CELOVEC, 18. novembra 1949

Številka 46

„Times“: Bodočnost Avstrije

Svobodne demokracije in takomenovane nove ljudske demokracije

Ugledni londonski neodvisni list „Times“ prinaša daljši članek o bodoči avstrijski politiki, ki se glasi:

Avstrijske volitve so se vršile 9. oktobra in vendar je bilo šele 7. novembra — več kakor štiri tedne kasneje in na predvečer otvoritve novega parlamenta — mogoče dr. Figlu objaviti imena člana njegove nove vlade. Dolgotrajni presledek je potekel med temeljitim, četudi med udobnim pogajanjem med ljudsko stranko in socialisti za sedeže v vladi. Ta čas pa je dal vsem strankam priliko, da so premišljevale o svoji bodoči politiki.

V glavnem je izid volitev okrepil vladno koalicijo. Pokazalo se je nagonsko prepričanje, da morajo držati skupaj spričo nove in neznane nevarnosti, ki preti s strani dr. Krausove stranke neodvisnih, katera se je pokazala pri volitvah kot tretja najmočnejša stranka s 16 sedeži v parlamentu. Na nesrečo to prepričanje, da morajo držati skupaj, ni bilo soglasno; nekaj ekstremno usmerjenih desničarskih voditeljev ljudske stranke — prav oni možje, ki so poudarjali potrebo po tekmovanju s stranko neodvisnih, da si naberejo nacistične glasove na štajerskem in v Zgornji Avstriji — sedaj trdi, da je najboljša politika za njih zveza z njo proti socialistom. Še bolj presenetljivo — toda veliko manj odpustljivo — pa je, da nekateri socialistični ekstremisti, ki nimajo potrpljenja s koalicijo, trdijo, da bi bilo potrebno ustvariti protiklerikalno zvezo med socialistično stranko in stranko neodvisnih, da na ta način potolčejo katoliško ljudsko stranko.

Dejstvo, da je mogoče, da se fanatiki ljudske stranke in pa socialisti navdušujejo za zvezo s stranko neodvisnih, moremo tolmačiti le zaradi splošne negotovosti glede značaja te nove stranke. Ker ta stranka predvsem ugaja vsem nezadovoljnim in zagrenjenim iz vseh slojev, zaradi tega zveza neodvisnih ni potrebovala in dejansko tudi nima stroge discipline ali dosledne politike. Sam dr. Kraus je medtem, ko je javno snubil nekdanje naciste in zagovarjal mnogo onega, kar je napravil nacistični režim, vendar popolnoma naravno zopet zanikal, da naj bi bila ta stranka nekaj preporod nacistične stranke. Toda mnogi njegovi pristaši so v tem oziru manj spretni ali imajo manj predsodkov. Čeprav lahko najdemo v njej konzervativce, socialiste kakor tudi nekdanje naciste, je vendar ta zveza v pretežni večini pangermanska, protiklerikalna in nacionalistična — v nemškem smislu. Značilno je, da je ime la ta zveza največ uspeha na Koroškem, Štajerskem in Zgornjeavstrijskem, kjer

je bila nacistična stranka najmočnejša.

Na te vrste stranko — kakršna koli bo že njena bodočnost — ne more gledati z odobravanjem nihče, ki veruje v avstrijsko demokracijo. Na srečo se modrejši voditelji socialistov in ljudske stranke tega zavedajo in jim bo mogoče z neprevelikimi težavami ohraniti koalicijo. To je še olajšalo dejstvo, da je bila ljudska stranka, čeprav močno katoliška po svojem prepričanju, vendar presenetljivo neobremenjena z one vrste klerikalnim vplivom, ki je bil v preteklosti značilen za dobo Seipla in Dolfussa; na drugi strani pa so dunajski delavci vkljub svojemu socialističnemu prepričanju ostali po veliki večini vdani katoličani. Tako so n. pr. socialisti sprejeli brez velikega protestiranja obvezno katoliško vzgojo v šolah. Ljudska stranka pa kot za protiuslugo podpira progresivno socialno zakonodajo, katere je bila Avstrija že dolgo deležna. Za daljšo dobo pa se more koalicija ohraniti le z zavednim delom obeh strank, da se strinjata glede skupnega programa, da zadostita zahtevam kmetov in delavcev. V tem oziru je največja nevarnost brez dvoma desno krilo ljudske stranke, ki ga pa drži v šahu modro vodstvo dr. Figla.

Pred novo vlado stoji mnogo problemov. Doma bo morala strogo paziti na zvezo neodvisnih in na druge vznemir-

jajoče pojave. Komunisti so grozili, da bodo začeli s politiko stavk in demonstracij. Tudi senca finančne krize zatemnuje obzorje. Medtem ko je proizvodnja v Avstriji na visoki stopnji in ko dežela uživa koristi mnogih načrtov, ki jih je izvedla nemška vlada pod nacističnim režimom, se je vlada vendar nagibala k potratnosti in je popolnoma propadla s svojim načrtom, da zniža ogromni državni uradniški aparat, ki je obremenjeval Avstrijo vse od leta 1919 sem. Dr. Margaretha, sedanji finančni minister, mora tudi izvesti znižanje vrednosti avstrijskega šilinga, katerega vrednost je vse previsoko ocenjena. Seveda Avstrijci povsem naravno upajo, da se bodo kmalu otresli okupacijskih stroškov, toda ta olajšava ni v nobenem sorazmerju z veliko večjimi stroški, ki bodo nastali iz vzdrževanja avstrijske vojske, ki jim je obljubljena v osnutku mirovne pogodbe.

Vendar ni nobenega dvoma, da je glavno vprašanje, s katerim se pečata vlada in narod, izgled na zaključitev mirovne pogodbe in na konec okupacije. Nič, kar se je zgodilo v preteklih par mesecih, ni spremenilo vladnega mnenja, da je neprimerno boljše imeti osnutek mirovne pogodbe kakor pa sploh nič. Celu zavest, da bo Sovjetska zveza dobila več kakor 60% avstrijske petroleja (Nadaljevanje na 2. strani)

Wedenig ponovno deželni glavar

V ponedeljek so izvedli v koroškem deželnem zboru volitve za predsedstvo in podpredsedstvo. Za deželnega glavarja je bil ponovno izvoljen g. Ferdinand Wedenig, član socialistične stranke. Za njega je bilo oddanih 20 glasov. H. Herke je dobil 3 glasove, 14 glasovnic pa je bilo praznih.

Za prvega namestnika deželnega glavarja je bil z 19 glasovi izvoljen g. Ferlitsch (ÖVP). Za izvolitev drugega na-

mestnika deželnega glavarja pa je bilo potrebno dvakratno glasovanje, ker je dobil g. Krassnig (SPO) prvokrat le 17 glasov. Pri drugem glasovanju jih je dobil 20 in je bil izvoljen za drugega namestnika deželnega glavarja.

Za deželne svetnike so izvolili: za socialistično stranko dr. Jobsta, Sagaischeka in dr. Karischa za ljudsko stranko, Lerchbaumerja za stranko neodvisnih.

Jugoslavija odpovedala zavezniško pogodbo z Albanijo

Reuter poroča iz Jugoslavije, da je beograjska vlada odpovedala pogodbo o prijateljstvu in medsebojni pomoči z Albanijo. Albanija je bila še edina kominformistična država, katere pogodba o zavezništvu z Jugoslavijo je na papirju še veljala. Vse ostale kominformistične države so slične pogodbe že prej odpovedale. Jugoslavija pravi v svoji noti albanski vladi, da se smatra popolnoma prosto in se ne čuti vezana na nobene določbe te pogodbe. Jugoslovanska vlada pravi, da je odpovedala pogodbo zaradi javnega sovražnega in nemiroljubnega obnašanja Albancev, ki traja že poldrugo leto, kar je v popolnem nasprotju z določili pogodbe o zavezništvu. Jugoslovanska odpoved sledi albanski zavrnitvi jugoslovanskega predloga za zboljšanje medsebojnih odnošajev.

TITO NEVARNEJŠI KAKOR ATOMSKA BOMBA

Britanski laburistični poslanec in častnik Richard Crossman je izjavil, da je maršal Tito Sovjetski zvezi veliko bolj nevaren kakor pa vse atomske bombe, ki jih ima Amerika.

Crossman pravi: „Če vse drugo nič ne pomaga, bo moral maršal Stalin poklicati na pomoč Rdečo armado, predno

se ta nalezljiva bolezen preveč ne razširi. Najboljši način za preprečitev sovjetskega napada na Jugoslavijo bi bilo izjaviti, da bomo Tita podprli takoj, čim bi ga Sovjeti napadli.“

Iz Beograda poroča dopisnik United Press o govoru maršala Tita, ki ga je imel pred veliko skupino jugoslovanskih novinarjev. Maršal Tito je izjavil: „Sovjetska zveza nima možnosti in ne more zlomiti složnosti jugoslovanskih narodov. Napredne sile po vsem svetu prihajajo vedno bolj do spoznanja, da je pravica na naši strani. Sovjeti nas hočejo potisniti v objem Zapada. Zapad bi rad, da bi mu mi padli v naročje, toda mi bomo ostali previdni v našem boju za pravico, tako da bo naš narod zmagoval in da bosta pravica in resnica zmagali.“ Dalje je maršal Tito rekel, da je Sovjetska zveza izgubila glavo v svoji jezi, Jugoslavija pa ni izgubila ničesar.

Ob koncu svojega govora je Tito počel novinarje, kako morajo pisati, ker je njihov položaj v državi izredno pomemben in časten in ne igra iste vloge kakor oni v kapitalističnih državah. Znova je Tito poudaril, da je Jugoslavija popolnoma osamljena in opozoril novinarje, naj se ne pustijo zapeljati, da bi rabili jezik in taktiko kominformističnih držav.

Demokracija je v zvezi z določenim razporedjenjem ljudi, ki ji pripadajo. Ako hočemo na kratko označiti pomen demokracije, bi lahko rekli: demokracija je vlada od ljudstva izvoljenih zastopnikov. S tem je sicer čisto jasno označen pojem, vendar pa ne izraža popolnega pomena besede. Demokracija je vlada na podlagi svobodnih in poštenih sklepov večine, toda demokracija spoštuje tudi želje in pravice manjšine. Nadalje tudi dovoljuje manjšinam, da izrazijo svoje mnenje, ter skrbi za poseben postopek, po katerem se sklepi večine okoristijo in izravnaajo s stališčem manjšine. Svobodne in neovirane volitve so del te demokratične zgradbe in v resnični demokratični državi morajo priti jasno do izraza.

Osnova za prostovoljno sodelovanje je popolnoma demokratična. Družba, ki sloni na sodelovanju, mora biti organizirana po jasnih demokratičnih načelih. Demokratična vlada je ena izmed glavnih načel sodelovanja. In v svobodnih demokratičnih državah je organizacija sodelovanja tako urejena, da ljubosumno brani svojo demokratično podlago. Nikjer na svetu ni mogoče najti lepšega primera demokratično organizirane trgovine kot v družbi, ki temelji na sodelovanju.

Res se zgodi, da se tisti, ki so najbolj prizadeti pri razvoju tega sodelovanja, včasih zaradi nestrpnosti razburijo nad počasnimi sklepi glede skupnih koristi. Toda to je demokracija in njeno nasprotje je v skrajnem pomenu besede diktatura. Demokratična vlada je dragocena dediščina in je treba imeti do nje razumevanje. Opravičila je jasno samo sebe in svoje delovanje s svojimi metodami, ki ji dajejo sigurnost in trajne temelje. Rast in razvoj družb, ki temeljijo na sodelovanju in ki so trdne in varne, so dokaz da so demokratična načela pravilna. Demokracija ne pozna raznih voditeljev in vodilnih razredov v svoji organizaciji. Njeni člani so najvišja oblast, ki sami izražajo svoje želje preko izvoljenega zastopstva, katero te njihove želje izvaja. Zato ni nobenega dvoma, da dejansko posamezni člani po svoji volji vladajo lastni organizaciji.

Te družbe, ki temeljijo na sodelovanju, so prostovoljne in demokratične. To nam dokazuje dejstvo, da imajo možje in žene svobodno izbiro, če se hočejo tej organizaciji pridružiti ali jo zapustiti. Člani imajo popolno pravico, da sami določijo, v koliki meri bodo v stikih s to družbo. In prav ta pravica izbire, ki jo imajo člani, je jedro načela o sodelovanju. Zato je tudi popolnoma pravilno če govorimo o demokraciji, ki temelji na sodelovanju.

V popolnem nasprotju z demokracijo na osnovi sodelovanja pa so takomenovane nove ljudske demokracije v vzhodno-evropskih državah pod kominformistično oblastjo. Tam so — ali bolje rečeno tam so bile — družbe, ki so tudi slonele na sodelovanju. Kaj se je zgodilo z njimi sedaj, ko so prišle pod kominformistični vpliv? Sedaj so nam žalostni vzgled, kaj se zgodi z družbami, ki se odpovedo načelom prostovoljnega sodelovanja.

Kominformistično pojmovanje demokracije je popolnoma nasprotno temu, kar razumejo pod demokracijo na ostalem svetu. Komunizem ima o demokraciji neko čudno in fantastično zamisel, ki hoče na grozen način spraviti v sklad teorijo in prakso. Komunizem izhaja iz stališča, da ni nikomur dovoljeno razpravljati o tem, ali je njegova osnovna zamisel pravilna. Prav zato pa mora (Nadaljevanje na 2. strani)

NAROČNIKOM „KOROŠKE KRONIKE“

Današnji številki „Koroške Kronike“ so priložene položnice. — Prosimo vse naročnike, da poravnajo čimprej še mogoče neplačano naročnino za tekoče leto. — Naročnina je dva šilinga mesečno.

Opozarjamo še prav posebej vse naročnike, da je naročnina pri plačilu vsaj tri mesece vnaprej znižana in znaša v tem slučaju 1.60 mesečno, torej četrtletno 5.50 šilingov (namesto 6 šil.) in polletno 10.50 šilingov (namesto 12 šil.), letoletno pa 20 šil. (namesto 24 šil.). Priporočamo zato vsem naročnikom, naj se poslužijo te ugodnosti in naj plačajo naročnino tudi za leto 1950.

Politični pregled

JUGOSLAVIJA

Jugoslavija je sklenila pretekli teden trgovinsko pogodbo s Holandsko. Na podlagi določil te pogodbe bosta izmenjali ti dve državi med seboj blaga v vrednosti do 28 milijonov dolarjev vsaka. Pogodba bo veljavna do novembra meseca 1950. leta. Veljavna pa bo postala z ratifikacijo.

Jugoslavija pa je v teku zadnjih dni sklenila trgovinsko pogodbo tudi z Avstrijo. Tudi ta pogodba bo veljavna eno leto in predvideva znatno večjo izmenjavo blaga kakor lanskoletna, skoro za 21 milijonov dolarjev. Jugoslavija bo v Avstrijo izvažala predvsem živinsko krmo, sadje, zelenjavo, tobak, rudo, železne kovine ter kemične surovine. Avstrija pa bo izvažala v Jugoslavijo valjčne ležaje, jeklo visoke kakovosti, stroje, električne izdelke, magnezij in kemikalije.

MADŽARSKA

Nedavni ukrep madžarskega ministrstva pošte in brzojava omejuje „pravico do posesti in uporabe radijskih naprav“.

V smislu novih določil lahko ministrstvo prekliča vsako dovoljenje, lahko popolnoma ali deloma prepove uporabo radijskega aparata za katero koli dobo „zaradi koristi državne varnosti ali kakršnega koli drugega važnega javnega razloga, ne da bi bilo potrebno utemeljiti ukrep.“ Aparat se lahko napravi neuporabnim z odstranitvijo važnih delov ali pa se lahko predela tako, da zamore sprejemati le programe določenih postaj.

VELIKA BRITANIJA

Ta teden so pričeli nabirati v Veliki Britaniji prostovoljce za „civilni obrambni zbor“, ki bo izvežban tudi v vseh načinih obrambe pred atomskim orožjem. Ti ukrepi še ne pomenijo, da računa vlada z vojno.

Vodilni člani britanskega delavskega združenja so se razgovarjali te dni z vladnimi zastopniki. Po teh razgovorih so poslali delavskim zvezam poziv, naj počakajo z morebitnimi zahtevami glede

Ceškoslovaška pod srpom in kladivom

Aretacije na Češkem zavzemajo vedno večji obseg. Vse kaže, da so komunisti prešli iz svoje začetne politike obljub in obetov v drugo stopnjo svojega delovanja. Zdaj, ko so se trdno vsedli na oblast, so lahko sneli svojo prijazno krinko in pokazali svoj pravi obraz. Veliki zagovorniki svobode naroda poznajo to pravico le zase. Vsi, ki ne trobijo v njihov rog, pa so izpostavljeni najhujšemu preganjanju in so popolnoma brezpravna raja.

Ves svet z žalostjo in gnusom gleda na nekdanj tako ponosno in svobodoljubno Češkoslovaško. Tudi ameriški listi se zgražajo nad tem komunističnim početjem. „Washington Post“ v zvezi s tem piše:

„Teror na Češkoslovaškem se razvija po enakih stopinjah, kot je šla sovjetska gonja proti kulakom ob koncu leta 1920 in velika čistka, ki so jo izvedli po umoru Kirova leta 1934. Po mnenju tujcev v Pragi gre število aretacij že v desetisoče in popolnoma upravičeno lahko pričakujemo, da bo šlo do konca meseca že v stotisoče. Če gledamo, v kolikem obsegu se vrše likvidacije, potem je zelo verjetno, da vodijo vse to delo izvežbani agentje tajne policije ČEKE, ki so jih poslali iz Moskve.“

S tako veliko surovostjo hočejo komunisti očitno hkrati izvesti in doseči več ciljev. Predvsem hočejo s tem početjem zlomiti vsako odporiško gibanje, ki je zadnji čas zavzelo velik obseg in je odlično organizirano. Zdi se, da je dejansko danes na Češkoslovaškem več takih odporiških gibanj. Eno vodijo častniki bivše vojske, drugo je pretežno katoliško odporiško gibanje, tretje gibanje pa je v komunistični stranki sami in sicer spadajo sem komunisti, ki pasivno nasprotujejo korenitemu preoblikovanju češkoslovaškega gospodar-

de povišanja plač. Zato bo storila vlada vse, da prepreči naraščanje življenjskih stroškov in da zajamči obstoj socialnih pridobitev.

Britanska vlada je sklenila odložiti uzakonitev zakona o podržavljanju jeklarske industrije.

Britanska spodnja zbornica je priznala zakonski osnutek za omejitvev, pooblastila zgornje zbornice za slučaj veta napram zakonodaji, katero je spodnja zbornica že sprejela. Ta zakonski osnutek bo predložen sedaj že v drugič zgornji zbornici, ki ne more več preprečiti, da ne bi osnutek postal zakon.

Drobne novice

Dne 21. novembra bo v Washingtonu začelo petoletno zborovanje prehranjevalne in poljedelske organizacije OZN (FAO), na katerem bodo predvsem reševali dve vprašanji, ki sta si med seboj nasprotni: problem povečanja živilske proizvodnje v nekaterih področjih sveta in problem istočasne ureditve prevelike produkcije drugih pokrajin,

Komentar o pariškem sestanku treh zunanjih ministrov

„Yorkshire Post“ piše: Z doseženim tristranskim sporazumom o Nemčiji se odpira novo obdobje v zgodovini odnosov med državami zapadne Evrope. Visoki komisarji so prejeli navodila za vključitev nemškega naroda v evropsko skupnost. Nemški zvezni republiko bodo podelili več oblasti, ako bodo dejstva pokazala napredek države na poti k svobodi, miru in demokraciji.

Za temi besedami pa se skrivajo dalekosežnejše stvari. Zahodna Nemčija in Posarje bosta predvidoma v kratkem sprejeta v Evropski svet. Nadalje poročajo, da je nemška vlada stavila nadaljnje predloge, ki bodo verjetno podlaga za pogajanja. Sedaj dosežena stopnja predstavlja osebni triumf kanclerja Adenauerja. Ta je razumel važnost, ki jo ima v tem primeru zmernost

katere proizvode ne morejo prodati. Predstavniki 58 držav članic bodo dva tedna ali še dalje proučevali razne predloge za izravnanje razlike med svetovno zahtevo in ponudbo poljedelskih pridelkov.

Politični odbor Glavne skupščine OZN je dovršil razpravo o grškem vprašanju in sklenil, da posebni odbor ZN za Balkan nadaljuje s svojim delom in da se prepove pošiljati orožje Albaniji in Bolgariji vse dotlej, dokler bosta pomagali grškim gverilcem. Ta predlog so stavile Avstralija, Kitajska, Zedinjeno kraljestvo in Združene države. Za sprejem je glasovalo 38 držav, proti 6 (Sovjetska zveza, Ukrajina, Bela Rusija, Poljska, Češkoslovaška in Jugoslavija). Glasovanja sta se vzdržali Indija in Izrael.

Združene države in Velika Britanija so predložile političnemu odboru Združenih narodov spomenico, ki vsebuje najvažnejše predpogoje za mir.

Sovjetski zastopnik je predložil spomenico v kateri prosi Glavno skupščino, naj ožigosa vse priprave za novo vojno in naj prepove atomsko bombo. Poleg tega predlagajo nenapadalno pogodbo petih velesil.

in se je odpovedal vsakemu nepovoljnemu stališču. Dobro se zaveda, kako koristno je včasih, ustvariti primerno psihološko vzdušje.

V tem smislu je treba tudi razumeti način, kako je pripravil tla za sedanje sporazume po razgovoru z urednikom važnega tednika „Die Zeit“, ki je bil očitno naslovljen na Francoze in Angleže kot tudi na nemško javnost. V tem svojem razgovoru se je pokazal kancler izredno pripravljenega ustreči francoski želji po varnosti.

Voditelj opozicije, socialist dr. Schumacher, je silno napadel to pomirjujočo politiko. Njegovi razlogi so zelo poučni, ker je izjavil, da kompromitirajo koncesije dr. Adenauerja v Posarju položaj Nemčije v pokrajinah, katere je izgubila na Vzhodu. Vsi, ki poznajo dr. Schumacherja, vedo, da je on sicer impulziven in trmoglav, da pa nikakor ni nacionalist ali aneksionist. On se pač zaveda, da bo prej ko slej vsak Nemeč hotel imeti nazaj pokrajine, ki jih je priključila Poljska. Ni lahko biti v Nemčiji dober Evropejec.

Zahodne sile morajo upoštevati ta dejstva pri proučevanju nemškega položaja. Nedvomno se izplača trud za omogočenje sodelovanja Nemčije, toda ne za izsiljevalno ceno.

Bodočnost Avstrije

(Nadaljevanje s 1. strani.)

lejske proizvodnje, ki so jim jo obljubili za časa pariške mirovne konference, moramo presojeti z ozirom na veliko večje breme sovjetske okupacije in pa na demontažo avstrijske industrije, ki se še vedno nadaljuje.

Želja avstrijskega ljudstva, da si znova pridobi svobodo in neodvisnost, je tako naravna kot tudi zdrava. Dokler mirovna pogodba ni podpisana, skoraj ne morejo stopiti v Evropski svet in zavzeti svojega mesta v družbi evropskih narodov. Oni verujejo — in to upravičeno — da Avstrija lahko še mnogo doprinese k političnemu in kulturnemu življenju Evrope: vključno okupaciji je Dunaj že skoraj popolnoma pridobil nazaj svoje lice in vzdušje velemesta. Vendar medtem ko zapadne sile pozdravljajo te znake ozdravljenja, si morajo vendar pridržati svojo sodbo.

Tako kakor v Nemčiji je tudi v Avstriji mnogo znakov, da nacistična bolezen še ni uničena in na vsak način ostane še vedno dvomljivo, če je mogoče ohraniti demokracijo brez nadzorstva zapadnih velesil. To ni noben razlog za odlašanje mirovne pogodbe ali še za nadaljnjo zasedbo Avstrije. Je pa vsekakor dober razlog, da se morajo Avstriji sami še bolj potruditi, da postavijo svojo državo na zdravo gospodarsko podlago in da se uprejo vsem skušnjavam, ki bi jih mogle zapeljati v kake politične pustolovščine.

(Nadaljevanje s 1. strani.)
biti komunizem krut pri razširjanju in vzdrževanju samega sebe.

Po komunističnem pojmovanju izvirna zamisel demokracije, kot se je razvila v zahodnih državah Evrope in v Združenih državah, v komunističnem nauku sploh nima prostora. Zato obsaja demokratična načela nekomunističnih držav za bistveno kapitalistične ideje. Komunizem trdi, da v državi, ki je vsa „posvečena koristim vsega ljudstva“, ni treba političnih opozicijskih strank in opozicijskih listov itd. Pod komunističnim režimom so vsa vprašanja svobodnih volitev, svobodne vlade in svobodne trgovine takoj urejena. Ljudje morajo tako misliti, kot jim določa rdeči režim, zato je v ljudskih demokracijah vedno mišljenje ljudstva „soglasno“, kolektivno, ker je pod strogim nadzorstvom. Pri tem pa seveda prav nič ne prihaja v poštev mišljenje posameznika. Taka nova ljudska demokracija je nevarna.

Jasno je, da je docela nemogoče, da bi stara zamisel demokracije na podlagi svobodnega sodelovanja mogla ostati pri življenju v komunistični državi. Tudi zamisel o sodelovanju se mora prikrojiti kot vse ostale ideje po vzorcu, ki so ga dovolili komunisti. Komunisti so s tem, da so zadržali opozicijo in vzpostavili popolno nadzorstvo nad vladnim ustrojem, kaj enostavno rešili vprašanje svobodnih organizacij na temelju sodelovanja. To, kar se je zgodilo s svobodnimi gibanji in organizacijami v komunističnih državah, je dejansko smešenje demokratičnih načel.

Še prav posebno pa se kažejo ta demokratična načela v gospodarstvu pri združnih organizacijah. Kot so svobodne demokratične države urejene po načelu sodelovanja in so njihovi člani docela neodvisni, tako je tudi v gospodarskimi združenji. Zadržni člani si izvolijo zastopstvo, ki upravlja vso organizacijo po njihovih lastnih željah in zamisli. Drugače pa je to v takomenovanih ljudskih demokracijah. V teh državah so posamezniki popolni sužnji kolektiva ali boljše rečeno komunističnih samovladarjev. Zato mišljenje in želje posameznikov sploh ne pridejo v poštev. Jasno je, da v takem okolju tudi svobodne združne organizacije ne morejo uspevati, ker so že v načelih popolnoma nasprotne komunističnemu državnemu sistemu.

Če se najboljša definicija demokracije opira na človekovo mišljenje, tedaj v komunističnih državah demokracija prav gotovo nima ničesar opraviti z mišljenjem posameznika. V teh državah je samo ena glava, ki misli za vse in to je država. Demokracija na podlagi svobodnega sodelovanja, kot jo pojmujejo svobodni narodi sveta, torej ne more živeti v tako imenovanih ljudskih demokracijah.

TRUMAN JE PONOVO IZRAZIL PREPRIČANJE, DA LAHKO PRISPEVA ČETRTA TOČKA NJEGOVEGA PROGRAMA K MIRU

Predsednik Truman je izjavil na zborovanju ameriške družbe civilnih inženirjev, da lahko program četrte točke za tehnično pomoč drugim narodom izloči enega največjih vzrokov vojne. Ta točka predvideva izkoriščanje virov zemlje za blagostanje narodov. Poudaril je, da so na zemlji še viri, katerih ni še nihče izkoristil. Če bi lahko te vire izkoristili za blagostanje narodov vsega sveta in bi s tem dosegli, da ne bi nihče na svetu trpel gladu in da tudi nikomur ne bi prišlo na misel začeti uničevalne vojne zato, da bi dobil to, kar mu pripada. Vzrok vojne je v tem, da se hoče nekdo polastiti stvari, ki jih imajo drugi. Dalje je predsednik izjavil, da je sedaj v teku boj med dvema ideologijama, od katerih temelji ena na zakonu morale, druga pa ne. Ona, ki temelji na morali, lahko dá narodom vse dobrine.

SMRT G. STETTINIUSA

Pred dnevi je umrl bivši ameriški zunanji minister Edward Stettinius na srčni kapi.

Stettinius je bil zunanji minister Združenih držav od novembra 1944. do junija 1945. in ga smatrajo za enega glavnih graditeljev Organizacije Združenih narodov. Kot zunanji minister je predsedoval delegaciji Združenih držav v letu 1945 na ustanovnem zborovanju OZN.

Odlomek iz rusko-poljske zgodovine

Ko so pred nekaj dnevi poslali sovjetski mogočniki iz Moskve maršala Rokosovskega v Varšavo, kjer je prevzel vodstvo poljske armade, na katero so bili Poljaki nekoč tako ponosni, smo se spomnili na posamezne dogodke iz poljske zgodovine. Ti odlomki iz poljske zgodovine nam kažejo, kako nebratsko so postopali razni carji in carice s poljskim narodom. Kakor pa vse kaže tudi „rdeči carji“ ne zaostajajo prav nič za „belimi“ carji.

Po carju Petru Velikem, ki je umrl leta 1725, so se kaj hitro vrstili na ruskem prestolu carji in carice, ki so prišli do tega mesta večinoma z raznimi dvorskimi intrigami in se tudi umorov ali pa vsaj odlokov o izgonu v Siribijo raznih neljubih oseb niso bali. V letih po smrti Petra Velikega pa do l. 1762, ko je prišla s pomočjo zarote na dvoru na prestol Katarina II., se je zvrstilo kar 6 carjev in caric. Zadnji je bil Peter III., mož Katarine II., ki je pa vladal le pol leta. Dvorska miljenca njegove častihlepne žene Katarine, brata Gregor in Aleksej Orlov, sta ga po naročilu Katarine zadavila. Ravno tako je dala nato carica Katarina ubiti v ječi prejšnjega carja Ivana VI.

Najznačilnejše dejstvo za razmerje med Poljsko in tedanja carsko Rusijo je trikratna delitev Poljske, ki jo je doživela Poljska pod carico Katarino II. Prva delitev Poljske je bila leta 1772, druga leta 1793, tretja pa leta 1795. Pri teh delitvah je dobila tedanja Rusija 465.000 km² in 6 milijonov prebivalcev, Pruska je dobila 145.000 km² in 2½ milijona prebivalcev, Avstrija pa 115.000 km² in 4 milijone prebivalcev.

Pod carsko rusko vlado so se Poljaki večkrat uprli ruskemu nasilju, toda vsi upori so bili v krvavih pobojih zadušeni. S Poljaki niso Rusi nikdar postopali kot s kakim bratskim slovanskim narodom, ampak kot s suženjskim podložnim narodom. Tako postopanje so skušali istočasno tudi Ukrajinci.

Vsled raznih dvorskih intrig sta se prejšnja caričina miljenca brata Orlova carici Katarini zamerila in glavno besedo je dobil na dvoru knez Potemkin. Ta se je izkazal kot izredno spretneza politika, ki se je znal prikupiti carici z načini, kakor jih šele danes spet poznamo kot nekaj „udarniškega“ in izrednega. Le s to razliko, da je Potemkin varal carico, danes pa s takimi načini varajo številne ljudske množice.

Zaradi razpoloženja, ki je takrat prihajalo po celi Evropi med ljudske množice, je bila carica prisiljena, da je ukazala nekatere reforme v upravi in ureditvi ruske države. Državo so na novo razdelili v gubernije, uredili so upravo mest in omilili so osebno podložništvo ruskega kmeta. Carici so seveda pripovedovali, kako so postali njeni podložniki zadovoljni in kako so razmere v državi urejene. Carica je želela to sama videti in je potovala po državi. Znano pa je zlasti njeno potovanje na Krim, ki ga je Rusija dobila v takratnih vojnah s Turki in Tatari in katerega je Potemkin napravil leta 1787 za novo rusko provinco ali gubernijo, ki se je imenovala Tavrija.

Kamor je prispela carica na tem potovanju po državi, je povsod našla silno krasno urejene vasi, v teh vaseh so stanovali v izredno udobnih, skoraj razkošnih življenjskih razmerah zadovoljni vaščani, ki so izražali carici veliko veselje nad njenim prihodom, nad njeno ljudevoljnostjo in dobrotljivostjo ter nad njeno veliko državniško sposobnostjo, ko je omogočila s svojimi reformami tako življenje navadnemu ljudstvu. Ko pa je carica odšla, so te vasi izginile, izginili so prebivalci, ki jih je dal Potemkin pripeljati v te kraje, carica pa je bila prepričana o silnem blagostanju v ruski državi. Te lažne kraje udobja in zadovoljstva so pozneje začeli imenovati „Potemkinove vasi“.

Ko danes beremo o raznih silnih razstavah in o silnih uspehih udarniškega dela po vseh deželah Vzhodne Evrope, se vedno spomnimo na te „Potemkinove vasi“ in se spomnimo na to, da se sicer kolo zgodovine ne vrtili nikoli nazaj, da pa vendar v zgodovini ni nič novega.

Ko je po prvi svetovni vojni nastala nova Poljska, je nastala ta proti želji tedanje Sovjetske zveze in le na zahte-

vo zahodnih zaveznikov, ki so tako le ugodili pravični zahtevi poljskega naroda.

Toda prišla je četrta delitev Poljske. Pri tem sta bila glavna „dediča“ Hitler in Stalin, ki sta si takrat še prijateljsko stisnila roki. Leta 1941 je bila Poljska razdeljena med ta dva, najbrž največja diktatorja, kar jih pozna zgodovina.

Zelo verjetno še do danes Poljaki tega prijateljstva med tema dvema mogočnikoma, ki sta razdelila njihovo državo, še niso pozabili, četudi danes tega ne smejo povedati. Sicer so po končani svetovni vojni zavezniki spet vzpostavili Poljsko, toda pri tem je morala Poljska zamenjati rodovitne vzhodne pokrajine za zahodne pokrajine, do katerih je imela v glavnem tako že pravico. Ni bila ta določitev novih mej Poljski nikaka ljubezen do poljskega naroda, ampak navadni sovjetski imperializem. Na isti način so dobili Sovjeti tudi vse dele, kjer prebivajo Ukrajinci, katerih je 45 milijonov in kateri tudi ne bi prostovoljno nikdar priznali sovjetske nadvlade.

Ali je Evropa celota?

Znani londonski mesečnik „XIX Century“ je priobčil zanimivo razpravo „Ali je Evropa celota?“ Iz tega članka vam bomo podali najzanimivejše odstavke.

„Evropa je eden izmed pojmov, ki so tako globoko zakoreninjeni v naši miselnosti, da se tega več ali manj sploh ne zavedamo. Večina izmed nas si niti ne predstavlja, koliko problemov nastaja pod pojmom Evropa. Evropa je beseda, ki je prežeta z mnogimi strastmi in vrlinami. Ta beseda ima danes zelo razburljiv pomen. In morda je prav zato postala tako meglena. Bolj sodobni in življenjsko važni politični pojmi so danes Zahodna zveza, atlantska skupnost, sovjetski blok itd. Vse to je pripomoglo k temu, da se je stara Evropa iz preteklega stoletja razblinila ali pa se je razdelila, tako da nam današnji pojem Evrope predstavlja nekaj vse bolj omejenega.“

Za mnoge izmed nas je Evropa področje, ki so nam ga v otroški dobi kazali na zemljevidih kot pestro pobarvano ploskev. S treh strani jo je obdajalo morje, vzhodna meja pa je potekala nekako ob Uralu do Kaspijskega morja in potem preko Kavkaza ob sovjetsko-turški meji. Predeli Azije in Afrike so bili belo barvani, tako da so sredozemska ozemlja izgubila svojo enotnost. Bela področja so predstavljala kolonije: Sibirija je bila ruska kolonija, Alžerija pa francoska; Evropa je bila domovina bele rase ter vir civilizacije in kulture. Evropejci so lahko in so tudi morali vladati druge celine, toda nihče izmed prebivalcev drugih celin ni mogel vladati Evropejcem.

Toda z leti smo se pričeli zavedati, da ni vsa evropska celina enako pomemb-

na. Zahodno področje je bilo mnogo važnejše od vzhodnega. Prispevki stare Grčije in starega Rima so zgodovinski in večni. Zato imamo vtis, da to področje ni bilo osrednje kulturno težišče. To bi morali iskati nekje med severno Francijo, južno Anglijo in zahodno Nemčijo, ter z Italijo, Dunajem, Berlinom, Škandinavijo in Španijo kot s pomožnimi oporniki. V slovstvenih slikah XIX. stoletja je Rusija še vedno v ozadju.

Vendar pa se ti vtisi spreminjajo od področja do področja, od časa do časa, kakor tudi od posameznika do posameznika. V Rusiji si predstavljajo pod pojmom Evrope Nemčijo in sosednje države. Če vprašate Ruse in Angleže, če so Evropejci, vam pogosto odgovorijo, da ne. To je važno, ker nam dá razumeti, da je pretežna večina tega, kar si mi predstavljamo pod Evropo, nekaj, kar je zrastle iz latinskega krščanstva in se dejansko ne razteza daleč čez vzhodno mejo svetega rimskega cesarstva. Zgodovina naše omike ni zgodovina Evrope, temveč zgodovina zahodnega sveta. Nemško-latinsko krščanstvo v srednjem veku ni mislilo samo o sebi, da je evropsko. Bilo je potomec Rima in Jeruzalema. Moralo se je boriti, kot je to storil Rim, da je spreobrnilo pogane in odbilo nevernike. Krčilo si je nadalje svojo pot, dokler niso tehnična in zemljepisna odkritja ponesla narodov z atlantske obale do novih zemljepisna atlantske obale do novih imperijev, ki so zavzemali večino zemeljskega površja.

Na pot so krenili predvsem narodi ob zahodnem evropskem robu, to so bili Angleži in Iberijci (t. j. Španci in Portugalci), pa tudi Francozi in Nizozemci so prispevali svoj del. Ti ljudje so mnogokrat zadeli na področja, ki so bila več ali manj naseljena ali pa so na njih prebivali narodi s primitivno kulturo in se niso mogli upirati pritisku nove omike. Večkrat pa so zadeli tudi na orientalske narode, katerih kulture niso niti uničili niti sprejeli.

Tako je postal važen pojem belih ljudi — Evropejcev — v razliko od Indijancev in črncev. Tako je Atlantski ocean postal glavna pomorska pot zahodnega sveta, pot, ki je vodila v novi svet do obeh Amerik ali pa okrog Afrike do vzhodnih Indij.

V španskih kolonijah v Ameriki sta Cerkev in država sodelovali ter dajali vsej celini latinsko in krščansko kulturo. Angleške in druge zahodne kolonije so bile prvotno manj omikane. Toda v nekem določenem smislu so še mnogo bolj zvesto posnemale kulturne vzore, ki so jih kolonizatorji prinesli s seboj z nasprotnih bregov Atlantika. Ko je večina teh kolonij dosegla neodvisnost, se je pričela pomikati preko Atlantika cela reka emigrantov iz zahodnih držav in nova področja so se pričela čudovito

razvijati. Združene države so pričele izredno cveteti.

Navade, zakoni, jezik in tradicije teh novih držav so se prilagodili novim pogojem, a so nujno izvirali iz prvotnega debla. Nove države so bile pripravljene sprejeti nove kolonizatorje, toda biti so morali enakega rodu.

Tako je zahod prenehal prevladovati nad naprednejšimi vzhodnimi omikami. Toda proti drugi polovici preteklega stoletja je zahod prevzel nadvlado nad drugo celino: nad tropsko Afriko. Važnost te celine še vedno narašča. Zahodno gospodarstvo, zahodna kultura in strategija se namreč sedaj razširjajo tudi na tropsko Afriko. Pred letom 1914 n. pr. je Francija nalagala svoj denar, svoje znanje ter je pošiljala svoje stroje v Rusijo. Toda že takrat se je pričel tok teh dobrin preusmerjati proti Nigeriji in Kongu. Najzanimivejše pa je to, da mora sedaj Zahod nujno priklicati v življenje črni svet, da bo vzpostavil ravnovesje v belem svetu. Ta veliki svet, ki se je razširil v atlantski skupnosti, se sedaj izpopolnjuje pod pritiskom gospodarstva in politične moči.

Vsa ameriška pomoč zahodni Evropi je tako daljnosežna in prihaja iz tako človekoljubnih nagnjenj, da skoraj nima primere v vsej zgodovini. Vendar pa se nam to ne sme zdeti prav nič čudno. To je vse popolnoma naravno.

In od takrat dalje, kdo bi preštel vso ogromno reko človeških bitij in blaga, ki se pretaka čez Atlantik in se zopet vrača? To vse nam kaže, kako so si zahodni narodi med seboj odvisni in še bolj nam potrjujejo to mesebojno odvisnost sporazumi, kot sta n. pr. Marshallov načrt in Atlantska pogodba.

Povsem drugačno je to vprašanje za vzhodni del področja, ki je na zemljevidih označeno pod imenom Evropa. Vzhodne pokrajine niso doživle istega skupnega razvoja, kot ga je imelo zahodno krščanstvo. Te tudi niso skupnost zase. Slovanska kri, vera in bizantinska abeceda so glavne sestavine njihove omike. Jugozahodni del teh zemelj je bil mnogo let vključen v bizantinsko cesarstvo.

Pozneje je bilo vključeno to področje v turški imerij, ki je bil mohamedanski naslednik Bizanca. Medtem se je bizantinska tradicija, ki je po večini slovanska, razvila posebno med Rusi. Toda ruske zemlje tvorijo tudi neko drugo veliko naravno skupnost: to je področje hunskega in tatarskega imperija, ki se širi od latinskega sveta do Kitajske. Moskva je postala tretji Rim. To se pravi, da je bil Bizanc drugi po vrstnem redu. Njeni voditelji so postali neka nova vrsta cesarjev in samovladarjev. Tako je danes Stalin potomec Justiniana prav tako kot velikega kana.

Zato moramo razlikovati v Evropi dve glavni središči omike. Zahodna polovica Evrope je bila domovina latinskega krščanstva in starejša polovica atlantske skupnosti. Vzhodna polovica pa je tvorila prednji del slovansko-bizantinskega sveta, ki se je širil proti Pacifiku. Ko spoznamo to razliko, nam bo marsikaj jasno, kar doslej nismo mogli razumeti. Gotovo je torej, da povzročimo le zmedo, če trdimo, da je Evropa celota zase, v primeri z Ameriko ali Azijo. Dejansko pa je stvar drugačna. Načrti za tesnejšo Evropsko zvezo, za konfederacijo z eno skupščino in svetom so le sredstva za organizacijo evropskega dela zahodnega sveta. Le zmedo in obup pa bodo rodili poizkusi, da bi še nadalje skušali sanjati o Evropi iz zemljevidov, katere se širi tudi proti Vzhodu in izpušča Ameriko.

Namen tega članka je le dokazati, da niti zgodovina niti zemljepisna lega ne opravičujeta dosedanjega pojmovanja Evrope. Napačno bi bilo misliti, da se Evropa konča ob velikem političnem in kulturnem prepadu ob Atlantiku na eni strani in ob Uralu na drugi strani. Izpopolnjevanje zahodnega sveta ni nič nenaravnega, ni morda prisiljen ukrep, ki ga narekuje vojna nevarnost. Utrjevanje vezi v atlantski skupnosti je le naravna posledica tega, kar se je zgodilo v preteklosti.

Skrajni čas je

PREDSEDNIK IRO ZA AVSTRIJO POZIVA VSE BEGUNCE, NAJ NIKAR NE ODLAŠAJO S SVOJIMI NAČRTI ZA BODOČNOST

Odkar je začela s svojim delovanjem organizacija za begunce, 1. julija 1947., so izselili iz Avstrije 133.000 beguncev v različne dežele. Zaradi tega je organizacija za pomoč beguncem mogla ukiniti 8 taborišč tekom preteklega leta v Avstriji. Razen beguncev, ki živijo po taboriščih, pa je še kakih 42.500 brezdomcev, ki živijo zunaj in ki jih je IRO priznala za begunce, ki imajo pravico do njene pomoči, ali pa bodo v kratkem po pregledu njihovih dokumentov priznani in sprejeti v njeno oskrbo.

Predsednik vseh oddelkov organizacije IRO za Avstrijo, general John S. Wood je posebno naglasil, da vključ odločbi Glavnega odbora IRO organizacije, da nadaljuje z nekaterimi svoji-

mi oddelki po prvotnem datumu za ukinjenje te organizacije, vendar to nima nikakega vpliva na odločitev, da bo s 30. junijem 1950. ukinjena preskrba in pomoč beguncem na splošno, z edino izjemo v nekaterih posebnih slučajih.

General Wood je dalje naglasil: „Pred seboj nimamo nikakega zagotovila, da bodo begunci še po koncu junija 1950. imeli možnost, da se poslužijo ugodnosti, ki jim jih nudi IRO za potovanje v novo deželo in za naselitev tam. Zaradi tega naj se vsi takoj odločijo za novo naselitev. IRO bo pomagala na vse mogoče načine, da se vsi begunci znova naselijo v novi deželi, ali pomoči ne more nuditi prej, predno se vsak begunec sam ne odloči, kaj namerava.“

Beri in širi

„Koroško Kroniko“ !

Zaplotarska ura

V davnih časih so poznali Zaplotarji le cerkveno uro na zvoniku. Žepne ure so jim bile neznanne, ker so bile še v mestih redke.

Nekoč se je cerkvena ura pokvarila. Cerkovnik Matevž je ni znal in mogel popraviti, drugi Zaplotarji še manj. Morali so se ravnati po sončni uri.

Župan Jernej Zmrzel je začel razmišljati, kaj bodo Zaplotarji začeli, če bo oblačno in ne bo sonce vželo ter bo deževalo ali pa snežilo. Skrbi mu niso dale še ponoči počitka. Kdaj bodo njegovi občani vstajali in kdaj legli k počitku, kdaj kuhali, krmili in molzli.

Sklical je modre občinske svetovalce k sebi. Pri dolgi mizi so razmišljali, tuhtali, kadili, podpirali glave in kimali drug drugemu.

Peter Bobnar je dvignil bistro, kuštravo glavo in dejal: „Ravnajmo se po luni ali pa po zvezdah!“

Župan ga je zavrnil, da velja za luno in zvezde isto kakor za sonce. Če se ne bo potemni z oblaki, ga ne bodo videli. Kako naj občani tedaj uganejo uro?

Nato se je oglasil tesar Martin Plešnar: „Stvar je preprosta. Če se zdani, se začne dan in če se zvečeri, se prične noč.“

Zaplotarji so radi poleževali. Tudi občinski svetovalci in župan so ljubili dolgotrajno spanje. Zato je predlog propadel.

Prismodajevemu Juriju je padla v glavo imenitna misel. Tehtno je odprl s ščetinastimi brki in brado zakrita usta in znil: „Zakaj tako dolgo pomišljamo? Ali nimamo petelinov, ki navsezgodaj naznanjajo jutro?“

„To je modra beseda.“ je pritrdil župan in vsi svetovalci so prikimali. Le to jim je delalo preglavice, da niso imeli pri vsaki hiši petelina. Tedaj je zadevo rešil župan. Ponudil je svojega velikega petelina, da ga postavijo na zvonik, od kjer bo vsako jutro budil občane. Martin Plešnar je prevzel nalogo, da je postavil lepega pevca na streho cerkvene stolpa in ga tudi privezal za noge. Petelin se je razjezil nad modrostjo občinskih svetovalcev, trikrat zakikrikal, nato pa utihnil za vedno. Ker so se Zaplotarji zanesli na njegovo petje, so še dremali, ko je sonce stalo že visoko na nebu.

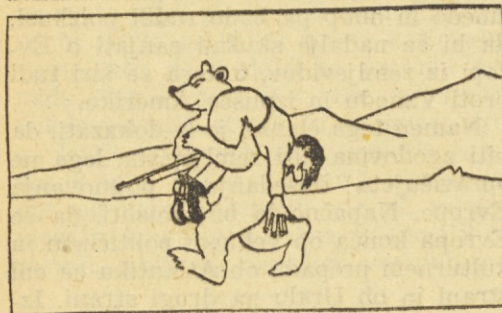
Nočni čuvaj Miha Pajek, dolg in suh možičelj, je opazil, da je petelin visel s povešenimi perutmi na zvonikovi strehi. Tekel je k županu in sporočil žalost.

STARA MODROST IN ŠE KAJ

Pogosto šele tuja nevoščljivost človeka na njegovo srečo opozori.

Ljudje zahtevajo potoke krvi, da popravijo krivico. Bog se pa zadovolji z eno samo solzo.

Slika brez besed

no vest. Jernej Zmrzel je takoj sklical sejo, pri kateri so modri občinski možje sklenili, naj petelin za kazen visi v vetru in soncu. In ostal je na strehi, dokler se ga niso usmili krokarji in razključevali njegovo na pol strohnjeno telo.

Zaplotarji so ostali brez oznanjevalca ure. In župan je razmišljal in tuhtal, tako da so mu lasje začeli siveti.

Nekega dne je zašel v Zaplot znameniti Pavliha, ki je prehodil pol sveta in uganjal burke, a mnogim ljudem pomagal. Zglasil se je tudi pri županu, ki mu je milo potožil svoje skrbi in ga vprašal za nasvet, kako bi najbolje določili dnevni čas. Pavliha je vzel iz žepa malo, lepo okroglo stvar, jo pokazal županu in dejal: „Čas je zlato.“ Jernej Zmrzel jo je ovohal in ogledal od vseh strani, a si ni znal razložiti, kaj naj bi pome-

nila. Pavliha je pa potrepal župana po rami in dejal: „To je novi čas, ura. Dajte mi pest cekinov in goldinarjev, pa vam jo darujem!“

Župan je sklical sejo in pokazal svetovalcem Pavliho in uro. Vsi so zavriskali od veselja, tako da si je Pavliha zatislil ušesa. Takoj so zbrali denar in ga izročili navihancu. Le-ta je razložil županu, kako je treba ravnati z uro, jo navijati in čistiti.

Svetovalci so sklenili, da ostane ura pri županu. Pavliha jim je napravil napis:

„V hišo stopi in poglej,
pri županu uro zdej!“

Zaplotarji so priredili veliko gostovanje. Jedli in pili so do črne noči in od črne noči do belega dne. Brez strahu so bili, kdaj bo zasvetila jutranja zarja in kdaj bo nastopil večerni mrak.

Sonce je pa vzhajalo vsako jutro in zahajalo vsak večer ter se smejalo zaplotarski modrosti.

Jesen

Zori jesenski sad,
umirajo gredice,
iz dalj že diha hlad.

Orač hiti domov,
sejalec tiho moli
za rast in blagoslov.

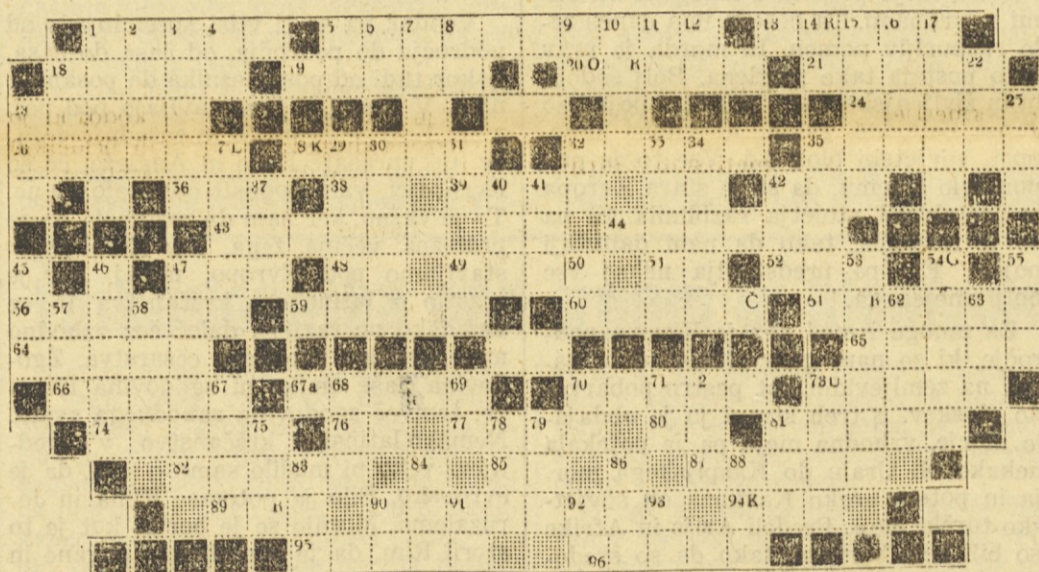
Pojema sonca moč;
vse nekam se odpravlja
in dan odhaja v noč.

V dolini pod goro
prepevajo krilatci
svoj zadnji spev v slovo.

Kričijo jate vran,
boje se hudih časov —
plod skoro bo obran.

Limbarski

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1 ameriška denarna enota; 5 nesporazum, zmeda; 13 vrsta žita; 18 dolžinska mera; 19 ptič; 20 morska riba; 21 naokrog, približno; 23 gora pri Postojni; 24 lepo vedenje; 26 proročišče, uganka; 28 prekop; 32 neženjen moški; 35 član evropske narodnostne skupine; 36 brez daru govora; 38 egiptovsko božanstvo; 39 slavnostno oblačilo; 42 veznik; 43 cerkveni izraz; 44 svetopisemski narod; 47 hladno orožje; 48 obstaja, živi; 49 slovansko moško ime; 51 Cankarjevi začetnici; 52 žen. ime; 56 majhen denar, razdrobljenost; 59 strelno orožje; 60 praznična jed; 61 gorovje v Južni Aziji; 64 do polovice deloma; 65 pomožni glagol; 66 zvezda repatica; 67a avstrijsko glavno mesto; 70 oseba iz sv. pisma; 73 ptica roparica; 74 kuhinjska posoda; 76 žitarica; 77 grabežljiv, umazan; 80 vzkljik; 81 prostor za športne igre, borbe; 82 drevored; 85 del kolesa; 87 zadnji del, zaključek; 89 razdobje; 90 duhaprisoten; 94 azijski poglavarovski naslov; 95 Stritarjev roman; 96 bibavica, naraščanje morja.

Navpično: 1 plačilno sredstvo; 2 oblika kopne zemlje; 3 iz lesa; 4 površinska enota; 5 časovni veznik; 6 predlog; 7 ena od obeh rok; 8 ruska reka; 9 češka vprašalnica; 10 žensko ime; 11 domača pritrdilnica; 12 „anno Domini“ (Gospodovega leta); 14 polmer trikotniku včrtanega kroga; 15 v bližini, približno; 16 glasbeni izraz; 17 južna rast-

lina; 18 pesniška vprašalnica; 22 skrajšano žensko ime; 23 nasprotje od dneva; 25 član staroslovanskega plemena; 27 del pluga; 29 operna pesem; 30 cilj, smisel; 31 kratica za „ljudska fronta“; 32 kratica za „sportni klub“; 33 znana celovška kavarna in slaščičarna; 34 žensko ime (pomanjševalnica); 35 ustni izloček; 37 sila, jakost; 40 lovsko glasbilo, piščal; 41 veznik; 42 kratice neke poročevalske agencije; 45 okrajšava za „ednino“; 46 visoko drevo; 47 žensko ime; 49 veznik; 50 kratica dobrodne organizacije; 53 pripadnik neke rasne skupine; 54 vrtna njivica; 55 glavni premikanja; 57 vodna žival; 58 krajši izraz za „bodemo“; 62 konec očenaša; 63 očka; 67 domače klavno živinče; 68 merilka časa; 69 Stritarjevi začetnici; 70 nada; 71 veznik; 72 izraz žalosti; 73 hiter, brz; 75 planina v Srbiji, znana po bitki v prvi svetovni vojni; 78 ptič pevec; 79 strupene žuželke; 81 žensko ime; 83 prvi osebni zaimsek; 84 neka številka; 86 domača žival, čuvaj; 88 reka v Rusiji; 90 kratica za „prejšnji“; 91 veznik; 92 prihodnji; 93 nikalnica.

SLOVENSKI PREGOVORI O BEGU

Grdo je bežati, pa koristno.
Kdor beži, na zdravi koži leži.
Kdor beži od koristi, beži korist od njega.
Kdor lovi, teče kar more; kdor pa beži, teče bolj kakor more.

Sanje mladosti

Čuj, pravkar večerni je ave
vzplaval nad tiho vasico,
za duše, ki čakajo vroče,
poprosit Boga in Devico.

Oblaki kot ovčke so zbrani,
kozolci po senu dišijo,
kostonji ob cesti nenehno
v večerni pogovor šuštiijo.

Zarja že tone v zapadu,
v polju nihče se ne zgame,
le moje sanje otroštva
pod okni na vasi so zbrane.

Hodim in znance pozdravljam,
otroke, ki sence lovijo,
in angele poleg zibeli,
vse dokler še ti ne zaspijo.

M. Jakopič

Gledališče

Začetek predstav ob 20:00

20. nov.: 10.15 predstava za otroke: Repoštev.
20.00: Potnik brez prtljage.
21. nov.: Koncert Glasbenega društva: Robert Schumann: Slike iz Goethejevega Fausta. (Solo, zbor, orkestr.)
22. nov.: Potnik brez prtljage. Red B.
23. nov.: Dunajčanke.
24. nov.: Potnik brez prtljage. Red C.
25. nov.: Orlov. Operetna premiera. Red A.
26. nov.: Orlov.
27. nov.: Divji lovec. Opera.

„Repoštev“

V nedeljo 6. novembra je celovško gledališče poklonilo mladim obiskovalcem lep dar. Uprizorilo je romantično pravljico Ludvika Draxlerja „Repoštev“ („Rübezahl“), katero je za oder priredil in uprizoritev pripravil Axl Roll — pravljčni stric.

Pravljica sama ima vse lastnosti, da zajame ne samo otroke, temveč tudi odrasle. Bogato dejanje, pravljčno čudo, prizori za zabavo in smeh, predvsem pa osrednji gibalni motiv — opevanje lepote poštenega življenja, ki more krivico premagati — so pogoji, da sprejme mali poslušalec neprisljano nauk, ki ga pravljica vsebuje.

Tudi igra sama je bila tehnično na višku. V prvi vrsti moramo omeniti vedno živahnega in neumornega „Fitzliputzli-ja“, katerega igra g. Ericha Reparja je bila tako prepričevalna, da je v hipu osvojila vse male in velike poslušalce.

Repoštev je predstavljal Karlheinz Schmidt, ki je prikazal mogočnega gorskega duha z vso popolnostjo, obenem pa tudi ljubečega princa.

Izmed ženskih vlog je treba omeniti ljubko in prisrčno igro gđc. Lie Klas kot Agnes in prav tako njeno zvesto prijateljico Grete v osebi Leonore Zherne.

Tudi ostale vloge so bile popolnoma dovršene in težko bi bilo najti pri vsej predstavi kako pomanjkljivost.

Nekaj predvsem novega za obiskovalca gledališča je bila neprisljvena zveza med odrom in malimi obiskovalci, ki so z vso navdušenostjo „igrali“ z igralci na odru in obenem predstavljali najhvaležnejše občinstvo.

Kratko povedano: predstava je bila na višku in želeli bi na sporedu celovškega mestnega gledališča še več sličnih mladinskih del.

Najlepše darilo za Miklavža in za božič

je za otroke in za odrasle

LEPA KNJIGA

Zato priporočamo:

- Ivan Cankar, Križ na gori 3 šil.
Karel Mauser, Sin mrtvega 3 šil.
Karel Mauser, Rotija 3 šil.
Karel Mauser, Prekleta kri 5 šil.
Bazilij—Kunčič, V kraljestvu lutk in Cmokec—Poskokec 3 šil.
Sloven. slovnica (3 deli skupaj) 3 šil.

Knjige naročite pri upravi „Koroške Kronike“ v Celovcu, Völkermarkter Ring 25/I ali pa v knjigarnah oz. pri naših zastopnikih (prodajalcih).

Za svobodo evropskega kmetijstva

(SVOBODNI KMET OD KLANJA KOLHOZE)

Lansko leto je bila ustanovljena v Švici v poslopu švicarske kmečke zveze v Bruggu Zveza evropskega kmetijstva (C. E. A. = Confédération Européenne de l'Agriculture). Za predsednika te zveze je bil izvoljen lansko leto mednarodno splošno priznani kmetijski strokovnjak in znanstvenik ter organizator švicarskega kmetijstva profesor dr. Ernst Laur. Temu izrednemu znanstveniku se je kljub njegovi starosti posrečilo, da je Zvezo evropskega kmetijstva že v prvem letu njenega obstoja povzdignil do organizacije, ki je v mednarodnem svetu že splošno upoštevana.

Glavni namen Zveze evropskega kmetijstva je zvišati z izboljšanim gospodarstvom pridelke kmetijstva in tako izboljšati prehrano prebivalstva Evrope. Nadaljnji namen Zveze pa je izboljšati dohodke in s tem tudi življenjsko raven evropskih kmetovalcev in kmečkih delavcev. Zveza hoče nadalje zagotoviti trden obstoj kmečke posesti in s pravilno zemljiško reformo celo povečati število kmetovalcev.

Največje dobrine, ki jih more kmet izgubiti, pa so družina, svoboda verovanja, svoboda misli in svoboda govora. Za ohranitev teh najvišjih dobrin, katerih vrednost spoznamo šele takrat, ko so v veliki nevarnosti ali ko smo jih že izgubili, se še posebej poteguje Zveza evropskega kmetijstva.

Zaradi volivnega boja v Avstriji skoraj nismo opazili oziroma smo posvetili premalo pozornosti letni glavni skupščini Zveze evropskega kmetijstva, ki je bila letos jeseni v Inomostu (Innsbruck) na Tirolskem.

Svobodni kmetje zborujejo

Na tem zborovanju zastopniki evropskega kmetijstva niso govorili le kmetom in kmečkim delavcem vse svobodne Evrope, govorili so tudi kmetom na drugi strani takozvanega „železnega zastora“, torej kmetom, ki danes ne morejo in ne smejo povedati, kako so zadovoljni z novo ureditvijo kmetijstva v svoji domovini. Kadar izpregovorijo ti kmetovalci, smejo govoriti le tako, kakor jim je naročeno, smejo samo hvaliti stanje, v katerem živijo. Zborovanje Zveze evropskega kmetijstva v Inomostu pa nam ravno dokazuje, da svobodni kmet nikdar ne more prostovoljno in po svobodni odločitvi priznati kot dobro stanje, kakor vlada v kmetijstvu v vzhodnih in jugovzhodnih deželah Evrope.

Na zborovanju Zveze evropskega kmetijstva so najprej ugotovili, da je bil sklenjen z mednarodno kmetijsko organizacijo pri Združenih narodih, katera zastopa kmetijstvo vsega sveta, dogovor, da je v vseh zadevah evropskega kmetijstva merodajna Zveza evropskega kmetijstva, ki v vseh vprašanih dela sporazumno s svetovno in mednarodno organizacijo kmetijstva. S tem dogovorom je postala Zveza evropskega kmetijstva v resnici najvišja organizacija kmetijstva v Evropi.

Velik pomen te zveze evropskega kmetijstva vidimo tudi po tem, ker se je zborovanja v Inomostu udeležilo 258 zastopnikov 105 kmetijskih organizacij ali združenj iz 18 držav Evrope, Severne Afrike in Prednje Azije. Švico je zastopal predsednik Zveze evropskega kmetijstva 79 letni profesor dr. Laur, Nizozemsko pa podpredsednik Zveze profesor dr. Howald. — Lansko leto ob ustanovitvi Zveze je pristopilo takoj 54 kmetijskih združenj kot člani; danes pa je v Zvezi včlanjenih 159 kmetijskih združenj iz vse Zahodne Evrope. Med temi je samo iz Švice 63 kmetijskih združenj, iz Francije 31, iz Avstrije 24, iz Italije 12, iz Nizozemske in Belgije po pet in iz Nemčije dve združenji.

Naloge evropskega kmetijstva

Predsednik profesor Laur je v pozdravnem govoru omenil, da je ena glavnih nalog Zveze evropskega kmetijstva, da se bori za svobodo kmečkega stanu v Evropi. Tak svobodni kmečki stan naj bo čuvar starih kmečkih izročil v naših krajih. Tak svobodni kmet naj živi na svobodni grudi, neodvisen od dnevne politike, v svobodni

družini in v svojem gospodarstvu oprt na svobodno združništvo.

Industrializacija v zahodno-evropskih državah hitro napreduje. Nujna posledica tega pa je, da je število kmečkega prebivalstva vedno manjše, da se v vedno večji meri odseljuje kmečko prebivalstvo v industrijska središča. Zato je potrebno urediti življenjske razmere na deželi tako, da bi to zavrlo beg z dežele v mesta. Treba je zato prilagoditi dohodke kmetijstva in predvsem dohodke kmečkih delavcev z zaslužkom v drugih poklicih. Pa ne samo dohodki kmečkih delavcev morajo biti izenačeni z dohodki industrijskih delavcev. Da je to mogoče, morajo biti tudi dohodki kmetijstva prilagojeni dohodkom drugih poklicev.

Zelo važna točka programa Zveze evropskega kmetijstva je ona, ki govori o prehajanju kmečke posesti v državno last in to posredno ali pa tudi neposredno. Zveza odklanja namreč prehajanje družinske kmečke posesti v državno last kakor tudi uporabo te kmečke posesti za ureditev državnih posestev. Zveza odklanja zato tudi vsako združenje večjega števila kmečkih posestev v kolhoze ali podobne tvorbe. Nasprotno pa se izreka Zveza za zložbo, to je komasacijo razdrobljene male posesti in posameznih parcel v večje, življenja zmožne kmetije, ki naj tvorijo zaokroženo, to je arondirano enoto. Nadalje bi moralo biti z zakonom prepovedano kupovati kmečka posestva, da bi s tem nastajala ponovno veleposestva, ki naj bi bila z zemljiško reformo razdeljena.

Na zborovanju Zveze evropskega kmetijstva je bilo še posebej poudarjeno, da obstaja velika razlika med praviimi kmetijskimi zadrugami in med kolhozi. Kolhozi uničujejo namreč svobodni kmečki stan in naredijo iz svobodnega kmeta odvisnega kmetijskega delavca. Zato moramo odklanjati take oblike kmetijskega gospodarstva.

Delokrog kmetijskih zadrug

Nasprotno pa je bilo na zborovanju v Inomostu tudi poudarjeno, kako velike važnosti je za kmetijstvo in za kmečki stan pravo kmetijsko združništvo. Glavna naloga tega združništva naj bi bila: posredovanje in prodaja kmetijskih proizvodov, skupna nabava kmetijskih potrebščin, kmetijskih strojev in kmetijskega orodja, posredovanje pri dajanju posojil in končno zavarovanje vseh vrst. Vendar pa naj bi zadruga s svojim poslovanjem ne posegala naravnost v vodstvo posameznih kmetijskih gospodarstev. Zadruga naj bi skrbel za skupno nabavo in uporabo kmetijskih strojev, katerih posamezni kmetovalci zaradi previsoke cene ne bi mogli kupiti, oziroma nakup teh strojev za posamezne kmetovalce ne bi bil rentabilen. Nadalje naj bi zadruga skrbel za nabavo skupnih, to je združenih plemenskih živali in končno naj bi bilo skupno še uničevanje ter zatiranje rastlinskih in živalskih škodljivcev. Od-

klanjati pa je skupno obdelovanje njiv in travnikov kakor tudi skupno živinorejo. Pri živinoreji bi mogli priporočati skupne, to je zadrugne edino le še pašnike in to predvsem planinske pašnike. Ako bi zadruga zahtevala za sebe še več pravic in bi hotela še več skupnega, to je zadrugnega gospodarstva, bi bilo to že preveliko poseganje v posamezne kmetijske obrate in bi to vodilo končno do kmetijskega gospodarstva, ki že ni več daleč od kolhoznega gospodarstva, ki uničuje vsako samostojnost kmetij. — Važno je tudi določilo, naj bi zadruga vodili kmetje sami in naj ne bi bilo vodstvo odrejeno in postavljeno od zgoraj, to je od dežele ali države.

Zelo važen je tudi sklep, ki je bil sprejet v Inomostu, da naj na kmetijah gospodarijo posestniki samostojno in naj bi tako ostale kmetije nekaj vir in pa podlaga svobodnega gospodarstva in svobodnega kmetstva.

Ob koncu zborovanja v Inomostu so sprejeli zastopniki zahodnoevropskega kmetijstva resolucijo, to je spomenico, ki jo prinašamo zaradi njene važnosti in njenega velikega pomena v celoti.

„Kmetijstvo Evrope je združeno v Zvezi evropskega kmetijstva (CEA). Namen Zveze evropskega kmetijstva je zvišati kmetijsko proizvodnjo, izboljšati prehrano prebivalstva, zboljšati dohodke in življenjsko raven kmetov in kmetijskih delavcev, utrditi kmečko posest in s smotrenim obdelovanjem zemlje dvigniti njeno rodovitnost.“

Še nekaj o lovu

(IZ OKOLICE PLIBERKA)

Na članek, ki ga je priobčila „Koroška Kronika“ v 42. številki letošnjega leta, smo prejeli še en dopis. Ne moremo sicer reči, da bi se v celoti in z vsemi navedbami tega članka strinjali, vendar pa zaradi zanimivosti priobčujemo tudi ta članek, ki nam ga pošilja naš prijatelj iz okolice Pliberka. Pa dajmo besedo našemu dopisniku:

„Gospod urednik, lovski prijatelj, so me po nedeljskem lovu naprosili, naj bi napisal v „Koroško Kroniko“ nekaj v prilogi lovu. Kmetje namreč tožijo nad škodo, ki jo povzroča divjad na poljskih pridelkih. Obljubil sem lovskim prijateljem, da bom nekaj napisal o letošnjem lovu.“

Lanska zima je bila izredno mila in je s tem mnogo pripomogla, da se je ob urejenem negovanju lovišča stalež divjadi razveseljivo dvignil in izboljšal, kar je bilo v veliko veselje in v spodbudo gojiteljem lova. Ni pa tega dejstva vesel naš kmet, ki deloma upravičeno misli, da mu divjad dela samo škodo na poljskih pridelkih. Večkrat čujem koga robantiti, kako bi pobil in zastrupil vso to divjačino, ki ne dela nič drugega kot samo škodo; uničuje mu fižol, oves in ajdo ter druge pridelke.

To slabo stran divjačine pa opaža samo površen in sebičen opazovalec, ki vidi v lovcu le svojega izkoriščevalca in pa škodljivca. Oglejmo si tedaj to poglavje lova malo natančneje in prišli bomo do zaključka, da je lovec nasprotno kmetov dobitnik, ki naj bi ga utrujenega kmet prav rad sprejel pod svojo streho in ga pokrepčal z domačo kapljico.

Najvišje dobrine, ki jih mora kmet ohraniti in varovati, so družina in svoboda verovanja, misli in govora.

Za ohranitev zdravega kmečkega stanu je potrebna najprej pomoč države, ki naj uravnava trg s kmetijskimi proizvodi; ravno tako pa je potrebno tudi močno kmetijsko združništvo. Tako država kakor tudi združništvo pa morata upoštevati svobodo kmeta in njegovega kmetijskega gospodarstva.

Odklanjamo podražavljenje kmetijstva kakor tudi vaške skupnosti, ki je pod izključnim nadzorstvom države. Dejalni bodemo za ohranitev neodvisnega kmečkega stanu, za izboljšanje položaja kmetijskih delavcev, za samostojnost kmetijskih gospodarstev in za svobodno združništvo. Pospeševanje in dosega tega namena sta glavna naloga Zveze evropskega kmetijstva.

Smernice za bodoče delo

Pozivamo vse kmete in kmetijske delavce Evrope in vse zadruge ter združenja, naj uveljavljajo povsod ta načela in naj se ravnajo povsod po teh temeljnih smernicah za dobrobit kmečkega stanu, domovine in vsega človeštva.

Zborovanje Zveze evropskega kmetijstva je bilo nekaj mejnik v zgodovini kmečkega stanu Evrope in je zato pravilno, da se za te sklepe zanimajo tudi naši kmetovalci. — Prihodnje zborovanje Zveze evropskega kmetijstva bo prihodnje leto v Strassburgu na Francoskem.

PROIZVODNJA MLEKA

Prehranbena in poljedelska organizacija Združenih narodov je sporočila, da je lansko leto proizvodnja mleka dosegla skoraj 90% predvojne ravni in da je zaznamovala v Evropi rahlo povišanje kljub dejstvu, da je bila raven ostalih živil nižja kot pred vojno.

Razen v Češkoslovaški, Danski in Švedski se je v letu 1948 proizvodnja mleka dvignila v vseh ostalih evropskih državah.

V Združenih državah, ki so v proizvodnji mleka na prvem mestu, so dosegli 97 odstotkov količine iz leta 1947, čeprav je bilo število krav mlekarij nižje, kar ga pomni od leta 1930 dalje. V Kanadi pa je proizvodnja mleka padla za tri odstotke, čeprav je število krav mlekarij naraslo.

Kljub pomanjkanju podatkov za ostale dele sveta je prehranbena in poljedelska organizacija lahko objavila, da je proizvodnja mleka v Indiji znašala

okoli 18 milijonov ton, v Sovjetski zvezi od 18 do 20 milijonov ton — to je približno 75% predvojne ravni področja, ki je vključeno v sedanjih mejah — in da se je proizvodnja mleka v južni Ameriki in nekaterih afriških državah znatno dvignila.

Madna tegovina

SAMONIG

prinaša:

moške flanelaste srajce
v lepih vzorcih Šil. 49.80

BELIAK-VILLACH
Weißbriachgasse 12

Poleg neposrednih nevarnosti roparskih napadov zverine bi bila tudi velika nevarnost širjenja stekline in drugih nevarnih bolezni po divjih in poldivjih živalih. — Kje bi se kmet sam mogel ubraniti te nevarne zverine? Nedaleč od nas še dandanašnji živita volk in medved v strah in škodo kmetu ter plemeniti divjadi. V Kamniških planinah sem še pred nedavnimi leti našel raztrgano ovco. Pastir je ugotovil, da more samo medved na ta način trgati njegove ovčke. Pogriže jim ušesa in odpre prsni koš, najprej torej pije toplo kri in požre prsno drobovje. V Bosni pa morajo biti stalno oprezni pred volkom in medvedom. V hudih zimah se komaj ubranijo roparskih zverin. Po Srbiji in Macedoniji pa ni nič nenavadnega, če lovci pobijejo več nevarne zverine kakor pa nenevarne lovske divjadi. Izredno veliko škodo pa delajo kmetu v ravninah ob Donavi, Savi, Moravi in Vardaru divji prašiči. To bi se mastila ta črna nadlega po naših krompiriških in drugih pridelkih!

Po Južnem Štajerskem in na Dolenjskem je navada, da obdarujejo kmetje lovca, če jim ta pokaže ustreljenega jastreba, s piščancem ali z jajci. Ravno tako dobi za ubito lisico lovec kokoši in jajca. Ljudje se tod zavedajo, da je lovec tudi kmetov dobitnik in zaščitnik in da je urejen lov kulturna dobrina in zelo koristen.

Zato po bi priporočali tudi našim kmetom, naj bi z večjim razumevanjem poskušali ceniti koristi lova in koristi pravih lovcev.

OD VELIKOVCA DO NEW YORKA

(Nadaljevanje in konec.)

9. avgusta. — Včeraj ni bilo nič novega. Danes popoldne sem bil spet na jezeru. Nekako slabe volje sem bil in nerad sem šel tja, toda prijatelji so me vabili. Res sem imel nesrečo, pri kopanju sem izgubil verižico z zlatim križcem, ki mi je bil drag spomin. — V taborišče je prišla sovjetska repatriacijska komisija, njihovi rojaki pa so jih slabo sprejeli, med vpitjem in žvižganjem so morali oditi, ne da bi kaj opravili; še propagandnega časopisja niso mogli oddati.

10. avgust. — Popoldne smo zvedeli, da gremo jutri naprej proti Nemčiji. Porazdelili so nas na skupine po 24 oseb, jaz sem v 10. skupini.

6. avgust. — Vročina je velika, popoldne grem na jezero Salzachersee, 4 km zapadno od mesta. Voda je topla in čista, kopalcev zelo veliko. Po večerji smo peli pozno v noč pod kostanji.

7. avgust. — Na Šteben mislim, tam je danes žegnanje, povabljen sem bil, težko mi je pri sreči in na Koroško mislim. Nedelja je, vsi Slovenci gredo k sv. maši v Maria Plain, eno uro od mesta oddaljeno in daleč naokrog znano božjo pot. Na griču stoji krasna cerkev z dvema zvonikoma, sv. Kristina je pokopana v tej cerkvi. Poleg je benediktinski samostan, kjer je bil na duhovnih vajah A. M. Slomšek, predno je bil posvečen v škofa. Bili smo v sobi, kjer je stanoval. V veži samostana smo zapeli „Njav čez izaro“ in „Tiha luna“. Upravitelj samostana je bil med vojno kot župni upravitelj na Južnem Koroškem, poznal je te pesmi in na njegovo željo smo jih ponovili. — Po obedu me je obiskal bratranec Jože, ki živi že 7 let kot mizar v Solnogradu. Razkazal mi je zanimivosti mesta, pri čaši piva pa sva si pripovedovala domače zanimivosti. Po večerji pa je spet donela slovenska pesem izpod kostanjev.

11. avgust: Zgodaj je še, pa je že vse pokonci. Po zajtrku nas je avto za avtomobilom vozil na postajo. Zdravnik nas je pregledal, vsi smo sposobni za potovanje. Opoldne dobimo kosilo, razpoloženje je veselo, Rusi so navdušeni, pijejo, pojejo in plešejo. Tudi mi pojemo. Ob 15. nas je vlak odpeljal proti Nemčiji, skoraj nikjer po bavarski deželi se nismo ustavili.

12. avgusta — smo dospeli v Hannover, ki je še ves v ruševinah, popoldne pa smo že v Bremenu. Z avtomobili so nas odpeljali v lepe nove vojašnice v Delmenhorstu, lepa stanovanja smo tam dobili: fantje posebej, posebej dekleta in posebej družine. Policijsko službo vršijo Poljaki Andersove armade.

14. avgusta. — Včeraj sem si ogledoval mesto, malo je, toda lepo urejeno in izložbe so bogato opremljene. — Danes je nedelja, pri sv. maši smo peli Slovenci, pred nami so imeli sv. mašo Ukrajinci, za nami pa Poljaki.

15. avgust: — Bil sem pri sv. maši, kjer so peli Poljaki Andersove armade. — Popoldne smo dobili I. R. O. zavojčke: 100 cigaret, milo, vžigalice, higijski papir; zgleda, da se bomo kmalu poslovili od Evrope. Ob 19. smo imeli slovenske pete litanijske M. Božje.

16. avgust. — Zgodaj zjutraj smo imeli sv. mašo, kjer sem pel zadnjikrat v Evropi, to se pravi zadnjikrat, dokler so doma take razmere, da tam za nas izven zaporov ali prisilnega dela ni življenja. Odpeljali smo se z vlakom v novo taborišče Tirpitz. Tu je glavno in zadnje zbirališče za izseljence v Združene države in Kanado. V tem taborišču je že ameriški red, pa tudi ameriška hrana. Pri obedu sem takoj rekel: „No, sedaj se nam pa nikamor več ne mudi.“ Hrano smo imeli naravnost odlično. Po obedu smo šli k ameriškem konzulu, kjer je bilo vse v redu.

19. avgust. — Včeraj smo bili na zdravniškem pregledu, zdrav sem. Že dva dni moramo delati po tri ure na dan. V taborišču je strog red in vsi mladi moški morajo delati po tri ure na dan. — Danes pa gremo na ladjo. Z vlakom smo se peljali 60 km do Bremerhavena, točno ob 12. smo prispeli sem. V pristanišču nas je čakala ladja „General Omar Bundy“. Kdor je imel fotografski aparat, jo je slikal. Dobili smo vozne listke in jedilne nakaznice, pri vstopu na ladjo je bila še posebna

kontrola, da ne bi prišel na ladjo kdo, ki ni imel „svatovskega oblačila“. Ob 16. uri začne ladja dajati signale, da bo odplula. Vsi smo bili na krovu ladje in ko se je začela premikati, sem rekel: „Bog in sveti križ božji!“ Z nami je bil tudi star gorenjski očanec, začel moliti Očenaš in zdravamarijo, mi pa smo odgovarjali. Neki poljski duhovnik, ki nas je spremljal na vlaku, je ostal na obali in nam od tam podelil pri odhodu ladje vesoljno odvezo. — Tako smo zapustili Evropo, 850 nas je bilo na ladji. Kdo od nas bo še kdaj videl Evropo? Mnogi so jo gotovo zapustili za vedno, jaz pa upam, da jo kmalu v srečnejših razmerah spet vidim.

20. avgust. — Izborno sem spal; ko vstanem s postelje, sem se malo zazibal; mislil sem že, da imam morskbolezen, bila pa je le domišljija. Na krov grem, lep dan je, jata galebov nas spremlja, zgleda, da smo še blizu obale, četudi je več ne vidimo. Ob 15. uri zagledamo angleško obalo. Moremo še opaziti utrdbe, v katerih so branili Angleži svojo domovino pred nacisti. Nedaleč od nas smo videli kakih 10 potopljenih ladij oziroma samo jamborje, ki so se kazali iz vode. „To je Hitlerjeva smrt“, pravi neki mornar. Nocoj sem ostal na krovu do 23. ure — tedaj smo zapuščali angleško obalo, ki je ostala razsvetljena za nami. Krasen pogled, zbogom, Angleška!

21. avgust. — Ob 10. sem bil pri sv. maši pri Litvancih, videl sem ta narod, kako je iskreno pobožen in slišal

sem njih lepo petje. Do sedaj sem mislil, da samo mi Slovenci lepo pojemo, pa so oni skoraj še lepše peli. Zajtrk je bil čisto ameriški: lep kos povojene svinjine, dve jajci, dva kosa belega kruha, košček presnega masla, marmelada, puding, skodelica sladke kave in eno jabolko. Cigaret pa dobimo preveč, kadim kot Turek, da me že prsa bolijo. — Ko ležim po obedu, ki je bil zelo obilen, na krovu, začne dajati ladja signale za nevarnost. Takoj je šel vsak k svoji postelji, vzeli in pripasali smo si rešilne pasove, ko pa smo prišli preplašeni na krov, so nam povedali, da je bila to le vaja za slučaj resnične nevarnosti. — Na parniku je 14 narodnosti: Ukrajinci (341), Judje (94), Poljaki (93), Jugoslovani (83) (med njimi 50 Slovencev), Litvanci (69), Rusi (66), Letonci (34), Madžari (33), Estonci (9), Slovaki (8), Bolgari (5), Rumuni (5), Turki (1) in Čehi (1). Danes zvečer bo na krovu plesna prireditev in tudi kino-predstava. Na ladji imamo odlično godbo, ples pa je kar v dvoje; pleše ladja na vodi in na ladji potniki.

24. avgust. — Danes je god sv. Jerneja in tako tudi moj god. Letos ga praznujem sredi Oceana, malo otožen sem, spomini mi gredo nazaj na Gorenjsko v Cerklje, kjer sem tolikrat god praznoval v drugačnem razpoloženju. Takrat se je zibalo v glavi, danes se ziblje pod nogami. — Prvih pet dni vožnje smo imeli vreme še dosti ugodno, morje je lepo mirno, danes pa je malo razburkano, toda še nič hudega. Vsak

dan popoldne nam prinese najnovejše vesti lista „Emigrant“, ki izhaja na naši ladji.

25. avgust. — Lepo mirno vreme imamo, vsi smo zdravi. Kmalu po zajtrku opazimo ladjo, ki se nam hitro bližala, bila je ameriška potniška ladja, pozdravila nas je z močnim glasom. Tudi mi smo jo pozdravljali z mahanjem robcev. Ribe poskakujejo visoko nad vodo in plavajo proti ladji. Proti večeru nastane gosta megla, naša ladja daje pogostoma močne znake, poznavalci morja pravijo, da bo jutri vihar.

26. avgust. — „Je že tukaj,“ sem si mislil, ko sem se zjutraj zbudil in sem že v postelji čutil močno zibanje ladje. Slišim močno pljuskanje vode ob ladjo, vstanem in grem na krov. Pogled na morje je bil grozen in obupen. Voda bela kot sneg, valovi veliki kot gora in so se zaletavali drug ob drugega. Vidim našo ladjo, ki drvi v strašno brezno, ki se je odprlo pred nami. „Sedaj pa gremo med ribe, zbogom svet,“ sem si mislil. Nov val pa nas je vrgel spet v zrak. Vidim, kako me opazuje mornar in se smeje mojemu strahu ter pravi, da je morje razburkano šele do 60% in še ni prav nič nevarnega. Vihar pa je trajal ves dan, proti večeru pa se je morje umirilo. Veliko potnikov je že obolelo, tudi jaz sem se komaj držal pokonci, delal pa sem se še korajžnega.

28. avgust. — Že drugi dan je morje spet mirno, potniki so spet boljše razpoloženi. Popoldne smo srečali največjo angleško potniško ladjo „Queen Mary“. — Zvečer je bil v družabni dvorani koncert, prvi so nastopili Ukrajinci, odlično so peli. Tudi mi smo se dobro odrezali.

29. avgust. — Morje je bilo zjutraj spet boj nemirno, voda je skoraj brizgala na krov, popoldne pa se je morje že umirilo. Ob 16. uri smo v daljavi zagledali obalo, našo novo domovino, in ob 20. uri smo prispeli v New York. Precej daleč od pristanišča se ladja ustavi, nocoj bomo še spali na ladji. V mraku smo gledali na razsvetljeni New York, kip Svobode je ves v svetlobi, skupina nebotičnikov izgleda kakor božično drevesce, druga skupina pa spet kakor lestenev v cerkvi.

30. avgust. — Zgodaj smo vstali. Po zajtrku krene ladja dalje proti pristanišču, ob 8. uri smo privozili srečno v luko. Po kratki kontroli smo šli drug za drugim po ladijskem mostu na suho, bili smo v Ameriki.

Takoj pri izstopu me potegne neki neznan gospod za rokav in pravi: „Vi ste gotovo Slovenec?“

„Seveda sem,“ pravim začudeno. Neznan gospod pa me napoti prijazno v pisarno v bližini, kjer so nam Slovencem vse uredili in so vsakega napotili na že naprej določeno in odrejeno mesto.

Iz New Yorka smo odšli vsak najprej k svojemu „sponzorju“ in 16 se nas je odpeljalo proti Clevelandu. Od teh jih je 6 izstopilo na raznih postajah med New Yorkom in Clevelandom, 10 pa nas je prispelo v Cleveland. Tukaj odlično deluje Katoliška liga. Na kolidvoru nas je čakala neka Slovenka, vodila nas je iz postaje po stopnicah navzgor. Vprašam jo, če nas že čakajo sponzorji.

„Takoj jih vidite,“ mi odgovori. In res je takoj pred kolidvorom čakala skupina elegantno oblečenih ljudi. „Se kaj poznate,“ nas predstavi naša vodnica. Gledam in tudi drugi gledajo, kajti nobeden ni nobenega poznal.

„Moj stric je že star,“ pravim, „tukaj pa ni tako starega gospoda.“

„O, Jernej, jaz sem tvoj stric,“ se oglasi eden od teh gospodov.

In bil je prisrčen pozdrav. Moj stric izgleda še razmeroma zelo mlad, zato ga nisem poznal. Bil je z ženo na kolidvoru. „Gremo domov,“ pravi, „ker nas že sin čaka z avtom pred postajo.“ Doma pa je bilo spet novo pozdravljanje z bratranci.

Še toliko povem, da je Cleveland lepo mesto in „precej“ večje od Velikovca. Sedaj pa iz Novega sveta vsem prijateljem in bralcem „Koroške Kronike“ pošiljam še prav iskrene pozdrave.

Jernej Slak

† Župnik Franc Katnik

V soboto, dne 5. novembra je umrl v bolnici elizabetink v Celovcu knezoškofijski konzistorialni svetnik in župnik v pokoju preč. g. Franc Katnik, starešina slovenskih duhovnikov pa tudi starešina vseh duhovnikov krške škofije.

Ranjki je bil doma na Ziljski Bistrici, pri Vicarju se imenuje stari kmečki dom. — Rojen je bil 23. oktobra leta 1858. Po dovršeni ljudski šoli so poslali nadarjenega fanta na latinske šole v Beljak. Po končanih gimnazijskih študijah je vstopil Katnik v celovško bogoslovje ter je bil 16. julija 1882. posvečen v mašnika, leto za tem pa je nastopil duhovniško službo. — Pri izvrševanju duhovniške službe je bil pokojni izredno vreden in spreten, služboval pa je v devetih farah. Kot kaplan je služboval najprej dve leti v Spodnjem Dravogradu, ki je spadal takrat še h krški škofiji. Nato je postal provizor v Etni vesi in koncem leta 1885 se je kot provizor preselil na Brnico, kjer je ostal do aprila leta 1887. Iz Brnice je prišel Katnik kot kanonik v Gospo Sveto, kjer je deloval do septembra leta 1888.

Tudi duhovnik je nekako navezan na domačo zemljo, ki mu je ljubša kakor tuji kraj in tuji ljudje. Na Koroškem se ljudstvo v raznih okoliših in celo v raznih dolinah in krajih zelo razlikuje. Še na južnem Koroškem je med posameznimi deli razlika precejšnja, nekaj drugega je Ziljan, nekaj drugega Rožan in spet nekaj drugega po svoji naravi Podjunčan; saj je že svet v teh različnih krajih zelo različno oblikovan. Zato ni čudno, da je tudi kanonika Katnika vleklo iz Gospe Svete domov na Ziljo. Iz Gospe Svete so kanoniki hodili vsako leto pridigovat na Sv. Višarje, ki so že oddavnaj posebno priljubljena in mnogo obiskana božja pot za Ziljane. Ti so zlasti v velikem številu hodili poslušat svojega rojaka in so ga pregovarjali, naj pride med nje. To je bilo Katniku povod, da je zaprosil za štebensko župnijo. Dobil jo je, toda ostal je tam samo štiri leta, potem pa se je preselil v Gorje in po nadaljnjih treh letih na Dholic (St. Martin a. Techelsberg).

Dholic je bila takrat še popolnoma slovenska župnija in sicer ena najboljših. Sicer je blizu Vrbsko jezero s tujskim prometom, toda domačini so samostojni gospodarji in ne iščejo zaslužka pri jezeru. Večjih posestnikov na Dholic ni, malim ljudem pa cerkev po-

meni zelo mnogo, skoraj vse. Katnik je mogel priti v takem kraju in med takimi ljudmi do popolne veljave. Deset let, to je do leta 1905, je tukaj zelo uspešno pastiroval. Končno pa si je zaželel zopet nazaj v bližino Zilje, zaprosil je za Brnico in je ostal tam osem let, to je do leta 1913. Toda miru tudi tu ni našel in je zato leta 1913, ko je bil star šele 55 let, stopil v pokoj. Prijatelji so ga grajali zaradi tega, toda pravega razloga, zakaj je to storil, ni povedal. Pokoj je šel uživati v domačo bistriško župnijo in je tam živel do leta 1920. Zaradi velikega pomanjkanja slovenskih duhovnikov je tega leta prevzel župnijo Blače na Zilji, ki jo je oskrboval tri leta. Leta 1923 pa je odšel ponovno v pokoj, tokrat star že 65 let.

Rajni gospod svetnik je bil vseskozi ljubezniv človek, nekaj izredno finega je bilo na njem, vedno je bil nasmejana oblika obraza. Zelo je bil vesel in ljubezniv, kadar so ga obiskali tovariši duhovniki. Bil je izboren ljudski govornik, kot dušni pastir pa je bil neutrudljiv ter je ure in ure čakal v spovednici, dokler je bilo še mogoče pričakovati, da pride kak spovedanec.

Dolga leta je bil določen za zakristana na Sv. Višarjah, kjer se je izredno dobro razumel z dekanom Inzkom ter s sinovi-duhovniki znane Ehrlichove družine v Žabnicah. Zlasti se je veselil dnevo in večerov, ko so prišli na Sv. Višarje, se tam razgovarjali in tam prepevali zvečer v župnišču narodne pesmi domači dekan, trbiški župnik Kraut in rabeljski provizor Mikuluš.

Vojna leta so vpokojenega gospoda svetnika zelo bremenila, pri sestrah elizabetinkah v Celovcu pa je našel mirno zavetje. Redovnice so kaj lepo oskrbovale blagega pokojnika in je tako tam našel ugodni in priljubljeni svoj zadnji dom na svetu. Gospod Katnik je bil vseskozi pobožen duhovnik, bil je velik rodoljub, izredno spreten v pastirskem duhovniškem delovanju ter priljubljen pri Bogu in pri ljudeh. — Zadnje tedne se je zavedal, da mu luč življenja plapolala le še za silo in je rekel sestram, ki so mu stregle, da kmalu pride konec. In res ga je Bog vzel k sebi po dolgem potovanju, ki je trajalo preko 91 let, službo Gospodovo pa je opravljal 68 let.

Naj bi se blagega rodoljubnega duhovnika spominjali v molitvah njegovi znanci in prijatelji. Naj počiva v miru božjem!

Izpod domače lipe

(Kakor do sedaj, objavljamo tudi danes na tem mestu pisma naših čitateljev z dežele, ki izražajo njihova osebna mnenja in uredništvo nikakor ne odgovarja za vsebino.)

VOGRČE

† Jozi Hafner

V nedeljo, 6. t. m. smo položili k zadnjemu počitku Jožefa Hafnerja. Jozi, ki je bil tesarski pomočnik pri veliki lesni tvrdki Lerchbaumer, je bil izredno nadarjen fant, kakor ga je treba iskati in kakor ga moremo najti — tako je rekel šef Lerchbaumer — v sto letih komaj enkrat.

Jozi je obiskoval obrtno šolo v Beljaku, kjer je pokazal izredne spretno-

sti v risanju načrtov. Pri praktičnem delu je bil vedno z dušo in telesom popolnoma nekako vtopljen v svoje delo. Z devetnajstimi leti je že vezal in izpeljal najtežje konstrukcije. V par urah je narisal in dovršil načrte za dela, za katera so drugi potrebovali dneve in dneve. Tako je tudi v soboto dopoldne pred praznikom Vseh svetnikov še dokončal nekatere načrte, nakar se je odpeljal domov, da pri svojih starših preživi praznike. — V Vogrčah je še lepa navada, da prejmejo za praznike Vseh svetnikov in za vernih duš dan skoraj vsi verniki sv. zakramente. Tako je tudi rajni Jozi šel za praznike k sv. zakramentu in se je tako — kakor bi slutil — še prav posebej pripravil na svojo zadnjo pot. Po cerkvenih opravilih je bil na pokopališču, kjer je srečal dekle, jo prijazno nagovoril in rekel: „Kmalu bomo tudi mi tukaj počivali.“

Po praznikih se je vrnil Jozi nazaj v št. Vid na Glini k svojemu delu. Predpoldne na Vernih duš dan je rekel nekim znancem: „Praznike sem letos prav lepo preživel, bil sem pri spovedi in pri sv. obhajilu, sedaj pa lahko umrjem.“ — Neutrudljivemu Jozijevemu delu in njegovi marljivosti je Vsemogočni zaklical „Stoj!“ in ga poklical na Vernih

duš dan v večnost. Šel je Jozi ta dan na delo, na nevarno delo, kakor je pač delo pri tesarjih. Pri delu je stopil na konec deske in je takoj nato že strmoglavil v globino, kjer je obležal na trdih beton-skih tleh. Tri četrt ure je bil še pri polni zavesti, nakar je zaradi težkih poškodb padel v nezavest in se je prebudil — kakor smemo upati — v večnosti k boljšemu novemu življenju.

Jozi je bil res fant kakor malo takih in zato je tudi prav, da pišemo o njem in ga stavimo za vzgled naši mladini. Bil je globoko veren in idealen fant, ljubil je samoto, tam študiral in izdeloval načrte in modele. Svoje starše je ljubil nadvse in jih vedno ra dubogal. Očetu, ki je tudi tesar, ni nikdar premaknil nobene stvari, niti najmanjšega orodja. Ne samo da je bil rajni Jozi globoko veren fant, upal si je to tudi v življenju pokazati, ni se svoje vere sramoval. Zato ga je dušni pastir ob odprtem grobu mogel postaviti vsem fantom kot vzgled vernega, poštenega, pridnega in marljivega fanta.

Ni čuda, da se je pogreba tega nadebudnega fanta udeležila velika množica ljudi, prišli so od blizu in daleč. Trije duhovniki so spremljali rajnega na zadnji poti, domači gospod župnik Wölfel je vodil pogrebna opravila, gospod kaplan Kulmež je zastopal pliberškega gospoda dekana in šmihelski gospod župnik se je poslovil od blagega pokojnega ob odprtem grobu v imenu vseh prijateljev in številnih znancev njegovih. Združeni pevski zbor mu je zapel pod vodstvom organista Miha Sadjaka v slovo najpreje na domu, ga s pesmijo Usmili se me spremljal na zadnji poti in mu nato zapel žalostinko še ob grobu. Negov šef se je poslovil od rajnega v imenu uslužbencev tvrdke Lerchbaumer, ki je poskrbela za prevoz umrlega Jozija in bo tudi postavila nagrobni spomenik. Končno se je od rajnega poslovil ob grobu še njegov učitelj.

Rajnega Jozija bomo vsi ohranili v blagem spominu, težko prizadeti Hafnerjevi družini pa izrekamo naše pri-srčno sožalje.

SELE

(Počastitev žrtev nacizma)

Od leta 1922 dalje velja pri nas 6. november, t. j. dan sv. Lenarta, kot spominski dan selskih vojakov, padlih v prvi in drugi svetovni vojni. Sv. Lenarta so namreč že od nekdaj častili kot zavetnika vojakov in ujetnikov.

Letos je bil ta dan nedelja in se je razvil v še posebno lepo žalno slovesnost. V soboto popoldne so bili namreč iz Dunaja v Sele prepeljani telesni os-

tanki onih 13 žrtev, ki so bile 9. aprila 1943 v Celovcu od berlinskega ljudskega sodišča pod predsedstvom zloglasnega krvnika dr. Fraiserja obsojene na smrt in 29. aprila istega leta na Dunaju obglavljene. Te žrtve so bili sledeči Selani: Franc Gregorič, Franc Pristovnik, Jakob Oraže, Florijan in Urh Kelih, Janez in Jernej Oraže, Tomaž Olip; iz Borovlj Janez Dovjak; iz Obirskega Franc Zupanc, Marija Olip iz Železne Kaple, Jurij Pasterk iz Lobnika pri Železni Kapli in Franc Weinzierl iz Suhe pri Reberci.

Čez noč so ležali na mrtvaškem odru v občinski hiši. V nedeljo dopoldne se je vršil pogreb ob ogromni udeležbi domačinov, sorodnikov in znancev pokojnih in veliko rodoljubov iz Podjune, Roža in Gor. Takega pogreba še Sele ne pomnijo.

Med mašo zadušnico se je domači župnik prečast. g. Alojz Vauti v pogreb-nem govoru spomnil najprej padlih vojakov, nato pa je, sam ves ginjen, orisal križev pot rajnih žrtev od krivične obsodbe do nasilne smrti na dunajski Kalvariji.

V štirih krstah je vseh 13 našlo počitek na levi in desni od vhodu v lopico, kjer sta že dosedaj bila spominska groba padlih vojakov in vseh žrtev, ki so izgubili življenje kot izseljenci in v koncentracijskih taboriščih. Globoko so se gle v srce žalostinke „Nad zvezdami“, „Vigred se povrne“ in „Doberdob“, kate-re so pevci občuteno in dovršeno zapeli.

Spomin na te žrtve bo trajno budil spomenik, postavljen nad vaškim trgov ob voglu pokopališča. Na podstavku iz domačega peščenca stoji 2 m visok kip iz umetnega kamna, ki predstavlja mater v grozni bolesti, ker ji je ljubljeni sin ravnokar umirajoč omahnil v rokah. Kip je umetniško delo g. Marijana Matijeviča na Dunaju, kateri se je v tej stroki šolal pri znamenitem hrvaškem mojstru Meštroviciu. Spomenik bo v kraš naši gorski vasi in bo gotovo imel mnogo obiskovalcev in občudovalcev.

BOROVLJE

Kakor nam sporoča poštna uprava, je bil ukinjen zaradi slabih cestnih razmer avtobusni promet na progi Borovlje—Sele. Avtobus vozi sedaj samo še do jeza pri Zg. Bajtišah in to samo ob delavnikih.

Še na slabšem kakor Selani so prebivalci v Podljubelju. Na avtobusni progi Borovlje—Podljubelj je namreč preko zime ukinjen vsak promet.

RUTE NAD GLOBASNICO

„Kje pa je to?“ boste mogoče rekli. To je tam gori okrog Sv. Šimena, ki 1041 m visoko kraljuje, in Sv. Heme, kakih 200 metrov niže.

Že par let sem nismo imeli sv. maše na god svetih apostolov Simona in Juda. So bila pač leta vojne vihre, včasih pa tudi vreme tako slabo, da je bilo zelo neljubo stopiti izpod strehe in se podajati v tako daljo. No, letos je bila pa

kljub slabemu vremenu sveta maša pri nas. Mislili smo, da bo lepo in sončno, kakor je kazalo in je radio napovedoval, pa je Simon zadnji dan klobuk po strani obrnil in stresel ne samo dež, ampak tudi nekaj snega po vrhovih. Ves Šimen je bil bel in je segala bela odeja prav tja do Laznika in Lužnika, pri Zmaherju je bilo pa že čisto zimsko.

Kako je bilo lepo poslušati, ko je spet po dolgem času zapel naš zvonček iz lin, ki je leta in leta klical in prosil dežja, ko je pokrajino stiskala suša! Sedaj je spet „pribandral“ nazaj iz farne cerkve, kamor je moral za nekaj let v službo. Ko so pa prišli tja novi zvonovi, je postal spodaj popolnoma brez pomena in so ga hitro na voz naložili Lužnikov oče in ga odpeljali nazaj „domov“. Malo mu je še dolgčas po svojem tovarišu, ki je še pri sveti Hemi. Kmalu pa bo tudi ta prišel k Sv. Šimenu, ko bodo Hemin zvon pripeljali nazaj. Tako se bo izpolnila zadnja želja in zapoved Zmaherjevega očeta, ki so bili dolgoletni ključar pri sv. Šimenu in so rekli na smrtni postelji: „Glejte, da bodo zvonovi prišli nazaj.“ Sedaj bodo Lužnikov oče to z lahkoto izpolnili. Padla bo pa tudi ovira, da ne bi pokrili na novo cerkev, da ne bo Šimenu na glavo teklo. Škoda bi bilo take lepe cerkvice, če bi jo pustili od mokrote in vlage razpasti.

Te dni se od nas kljub dežju in mrazu poslavlja Kropčeva družina. Iti mora v drugo stanovanje. Imela je nekaj let sem v najemu del grofovega posestva, sedaj je pa prišla odpoved. Ne vemo, zakaj mora prav na zimo, ko vendar ni čas za popravila in tudi ne za nastavitev novih najemnikov, družina proč. Ali ne bi vsaj še do spomladi počakali, da bi bila družina manj prizadeta? In vendar se svet prav zaradi nesocialnosti bori s težkočami in se svet čuti tako socialnega ter to vedno poudarja. S takimi ukrepi ne bo rešena nesocialnost današnjih dni. Je res, kar pravi Anton Aškerc:

„Gorje mu, kdor od doma mora, kdor na domu nima več prostora.“

Da bi se tega zavedali tudi oni, ki imajo streho nad seboj in toplo peč!

ZVABEK

Lepo slavnost smo obhajali v nedeljo dne 6. t. m. v Šentjurju pri Zvabeku. Podružnica, ki je med najstarejšimi cerkvami okolice, je dobila nov zvon, ki je bil ta dan blagoslovljen.

Že pred tedni so se začele priprave oz. poprava cerkve. Treba je bilo predvsem omisliti zvoniku praznično obleko — novo streho, ker bi se stara in poškodovana ne podajala dobro novemu zvonu. Tudi obstaja izza zadnjega časa cerkven ukrep, da mora biti cerkev prej popravljena, preden je dovoljeno nabaviti nov zvon. To se je tudi zgodilo v Šentjurju. Lepega dne je zvonik nenadoma oživel in tram za tramom, deska za desko je dvigala v višino. Tako je nastal visok oder okoli zvonika, a zadaljevanje na 8. strani)

KLEMEN HABJAN:

JERČEVI GALJOTI

(Izvirni roman)

34.

Aleš se je obrnil proti njemu. V Lojzetovih očeh je bila velika žalost.

Stopila sta na rob brega.

Kalna Bistrica se je drvila izza ovin-ka, oplakovala jelševje in podrtijo, toda nad tržiškim kotom se je nebo trgalo. Od gora je vlekel veter.

„Sneg je zapadel po hribih,“ je dahnil Lojze.

Nato sta se oba zastrmela v skalnati napušč...

Spravljena Jerčeva galjota sta se obrnila nazaj proti bajti. Tretji galjot je mirno spal ob drobnem plamenu sveče.

*

Aleš se je vrnil k Tancarju, čeprav je Jerčevka prosila, da bi prišel v bajto. Bi se že kako stisnili.

Brez mlina bo še tako trda. Popravljati se ne izplača. Pravda je veliko požrla. Tudi se je pokazalo, da je ovinek nevaren.

Naj se Lojze loti kmetovanja. Trije

bodo že rinili. Polona ne bo dolgo pri hiši. Če bi šla trda, se graščinska parcela lahko proda. Od rok je in nazadnje toliko travnikov Jerčeva bajta tudi ne potrebuje.

Lojze je mehak kakor testo.

„Zavoljo peska in kamenja sem že govoril z Božnarjem,“ je priznal Alešu. „Zidali tako ne bomo. Samo denar nam leži okrog bajte. Božnar bo rad kupil.“

Aleševa beseda je spet prva v Jerčevi bajti. In z Aleševu besedo se vrača red.

Božnar odvažja kamenje in pesek.

Lojze je napravil križ čez mlin. V mislih je bil celo pripravljen, da se umakne Alešu, če bi tako želel.

Toda Aleš je vedel, da bosta z Minco srečna najbolj takrat, ko sta sama, daleč od vsega, kar ju spominja na grenko preteklost. Alešek se je Tancarjevega mlina navadil, kakor da je tam doma. In kaj bi stari Tancar brez Aleška?

Aleš in Minca čakata že na drugega. Ne vesta še, kaj bo, toda če Minca vpraša Aleška, kaj bi rad, se vselej odreže: „Punto“.

Če bo res punčka, bo Minca. To se je Aleš že namenil. Da bosta imela vsak svojega.

*

Zima je pokrila prvo žalost in še Jerčevka se je opomogla. Ni zdržala, da ne bi večkrat odšla k Alešu. Alešek se je je kar navadil. Spočetka se je je otepa-

val, da je bilo Jerčevki prav hudo. Zdaj jo ima pa skoraj rajši kakor starega Tancarja.

Lojze se je zresnil. Od vseh ga je očetova smrt najbolj zgrabila. Kar ni mogel pozabiti zadnjega očetovega krika.

Aleša je poklical in ne njegova.

Kar je ostalo od mlina, je Lojze popravil. Les je ves zvlekel domov. Dvoje vreten je bilo še dobrih. Te je kupil novi Sebenak. Vse drugo je odplavila voda. Zidu, kar ga je ostalo, ni razbijal. Naj sam razpade.

Zdaj so ljudje vedeli, da Jerči mlina ne bodo imeli več.

Z novim Sebenakom so bili prav zadovoljni, le novega imena se niso mogli koj navaditi: redki so bili, ki so peljali mlet k Teranu. Večina je še kar naprej vozila k Sebenaku.

Toda počasi se je zgubljal tudi staro ime.

*

Uleša je Jerčeva smrt zgrabila s čudno grozo, ki kar ni popustila. V prvem hipu se mu je sicer zadelo, da je môra popustila. Odšel je on, ki bi imel terjati dolg, ki je težil Uleševo hišo. Toda koj nato se je stisnil in, ko ga je Uleševka vprašala, če bo šel za pogrebom, je samo prikimal.

Brez odpora je šel. Bal se je samo enega: da bo srečal Minco in Aleša.

Črno opravljen je stopil za par k

Obramu. Skušal se je razgledovati in potisniti boleče misli nekam vase, toda ni se mu posrečilo. Neprenehoma so mu uhajale oči proti krsti, za katero so šli Jerči.

Uleševe oči so visele samo na Minci in Alešu. Šla sta v par. Aleševa postava je bila kakor košat hrib.

Uleš je zaprl oči in kakor pijan taval ob Obramu.

„Žalostno je končal,“ je rekel tiho Obram.

Uleš se je stresel in splašeno pogledal v Obramu.

„Lahko bi še živel,“ je nato krehnil. Spet se je zagledal v Minco.

Med Jerči gre. Vsa je njihova. Bolj kot moja.

Bolečina v Ulešu kljuje čezdalje huje.

Ženske molijo na glas. Balantova Rotija moli naprej. Njen visoki, čudno zategli glas plava nad pogrebci kakor vrana, ki jo zanaša veter.

„... Jezus, ki je za nas bičan bil.“

Uleš tiho moli za Obramom.

„Češčena si, Marija...“

„Sveta Marija...“

Molitev se prepleta in opleta Uleševe misli, da se ne morejo ganiti nikamor več.

Nihče ne ve, da sem dolžan mrtvemu deset tisoč. Še mrtvi sam ne.

Same zavijejo misli na staro pot.

(Konec prihodnjic)

(Nadaljevanje s 7. strani)
daj za to ograjo je hitro rastla nova streha. Delo je vodil tesarski mojster Štefan Potočnik iz Pliberka, izvedel pa je delo Franc Potočnik iz Suhe, ki so mu pomagali sosedje in fanti. Danes bi se zvoniku, ki se od nekaterih strani komaj vidi iz gozda, ne bilo treba več skrivati — kot boječemu otroku — za širokimi in visokimi smrekami šentjurskega hriba.

Končno smo dočakali tudi zvon. Ni bilo sicer ugodno vreme za to slavlje. Ko je bil blagoslov, so visele težke megle na nebu, snežilo je in deževalo, toda bilo je vendar lepo. Cerkev je bila okrašena kot meseca majnika. Prvi pozdrav so nudili zvonu pevci z ubrano pesmijo, nato so nastopile tete ali botrice, ki jih je bilo kar 14. Prva je deklamirala:

Pozdravljen, prišlec iz daljnih krajev,
prišel sem kaj si med nas;
pričakovani od mnogih mlajev,
razveselil si našo vas.

Kjer dviga hribček se zelen,
se beli cerkva na njem,
kjer mir vse diha zaželen,
hram božji vabi v svoj objem.

Tam zgoraj bo Tvoj dom odslej,
tam zgoraj boš prebival, zvon;
kjer molk je vladal le poprej,
med linami bo zdaj tvoj tron.

K daritvi boš nas sveti vabil,
oznanjal nam Gospodov dan
in rajnih naših ne boš zabil,
njim jok veljal bo tvoj glasan.

Svet' Jur, mučenec, naš patron,
sveti Simon in svet' Juda,
vam bod' podarjen novi zvon,
sprejmite dar od našga truda.

Pozdravljen, prišlec z daljnih krajev,
naj žegnan bo odslej tvoj glas,
od naših gor in naših gajev
boš klical blagoslov na nas.

Nato je opravil č. g. dekan iz Pliberka blagoslovitveni obred. Blagoslovil je nov zvon in obenem prenovljeno cerkveno zastavo, nakar je daroval slovesno sveto mašo. Kljub slabemu vremenu ni izostalo streljanje s topiči, da je daleč odmevalo.

Da je mogla mala podružnica obhajati ta pomenljivi dan, je v prvi vrsti zasluga cerkvenih ključarjev, ki jih ni mogla ostrašiti nobena težava. Da je pa dan sam tako lepo potegel, gre is-

krena zahvala požrtvovalnima botroma zvana. Zvon tehta 103 kg, vlit je bil na Štajerskem blizu Gradca in je ravno primerne velikosti in teže za malo cerkvico. Naj bi šentjur bil zgled za ostalo faro, ki naj bi mu kmalu sledila. Novemu zvonu pa želimo, da bi dolgo, stoletja, klical vernim: Kvišku srca!

PLIBERK — OKOLICA (Izjava uredništva)

Z ozirom na naše poročilo iz Breške vesi v št. 39 in 40 „Koroške Kronike“ smo izvedeli, da nekateri dolžijo organista gospoda Miheja Sadjaka, da nam je on poslal omenjeni dopis. Ker nočemo, da bi se komu godila krivica, izjavlja uredništvo, ne da bi nas g. Mihej Sadjak zato prosil: Gospod organist Mihej Sadjak nam omenjene vesti ni poslal in mu zato delajo vsi oni, ki bi kaj takega trdili, veliko krivico. Seveda je zato imenovani popolnoma upravičen, da bi si event. iskal zadoščenja pri sodišču proti onim, ki bi širili neresnične vesti. — Uredništvo „Kor. Kronike“ je že v št. 40 izjavilo, da je bilo napačno informirano in je zato tudi omenjeno poročilo popravilo.

ZITARA VES

Ta teden praznuje svoj 75. rojstni dan in na dan sv. Elizabete ima svoj god Katarina Artač, po domače Prunčeva mati pod Vinogradi pri Žitari vesi. — Prunčeva mati so doma na eni onih kmetij, kjer so pridelovali še pred 30 leti znano žitaraveško vino, takozvani „žitarec“. V letu 1908, ko so bili še tudi Prunčeva mati mlada gospodinja, so pridelali pri Prunčevih še okrog 7.000 litrov vina, nato pa je bilo konec, prišla je trdna uš, prišle so slabe letine, cena vina je bila tako nizka, da se ni več splačalo pridelovati vino in še manj se je mogla splačati v naših krajih obnova vinogradov z ameriansko podlago. Izredno zanimivo zna pripovedovati Prunčeva mati o življenju in dogodkih tistih let.

Njen mož je bil doma z Obirskega, veliko število otrok je bilo pri Prunčevih, 12, od katerih jih še živi 9. Vsi pa so dobro preskrbljeni, kar je spet dokaz velike skrbi in pa tudi silnega truda Prunčeve matere za svoje otroke. Zato pa tudi ni čudno, če se je otroci vedno spominjajo s tako ljubeznijo in hvaležnostjo. — Težki so bili časi, ko so bili

otroci še mali in je bilo treba skrbeti za tako veliko družino in še za vse neštete potrebe pri gospodarstvu in gospodinjstvu, toda najtežja so bila vojna leta, ki so prinesla Prunčevi materi tudi največjo žalost: med vojno je izgubila tri sinove in moža.

Kljub vsem tem težkočam pa je Prunčeva mati še danes trdna in zdrava, nikdar ne more biti brez dela, šivanja nekako ne more odložiti iz svojih pridnih rok. Pri tem pa še vedno najde tudi čas za branje slovenskih knjig, tudi „Kroniko“ prebere redno vsako številko. Vsako nedeljo in ob vsakem vremenu pa je redno pri službi božji v župni cerkvi in bi v tem mogla biti v zgled mnogim mlajšim, ki tako radi pozabljajo na svojo prvo versko dolžnost. Večkrat jo vidimo tudi, kako kljub visoki starosti hiti po cesti v Železno Kaplo. Kam le neki? K Mariji v Trnje hiti, tam se zahvaljuje Mariji za vse prejete dobrote in jo prosi še za nadaljnjo pomoč. Njej tudi potoži vse težave. Letos ob velikem romanju na Sv. Višarje seveda tudi Vrunčeva mati ni smela manjkati in je kljub tako visoki starosti poromala na to koroško božjo pot. — Vsi otroci ji k rojstnemu dnevu in k godu častitajo, želijo ji zdravja in sreče ter prosijo Boga, da bi jo obvaroval v za-

König BACKPULVER

Nova kuharska knjiga, pripravljena iz „ovitkov“.

König-pecilni prašek je odličen. Vendar je tudi ovitek edinstven. Vsak ovoječek ima na prednji strani zelo učinkovito in naravno barvno sliko kake močnate jedi, na zadnji strani pa navodilo za njeno pripravo. Tako si lahko ovoj za ovojem napravimo kuharsko knjigo za močnate jedi. Torej ne bomo nikdar več zahtevali „kakrašen koli“ pecilni prašek, kajti sedaj vemo:

König-pecilni prašek je najboljši prašek za peko!

dovoljstvu še mnogo let; enako želijo tudi vaščani in znanci. Tem željam in častitkam se pridružuje tudi „Koroška Kronika“.

IZDELAVA SLIK

HITRO IN DOBRO PRI FOTO-FILMU

HUBERT WANDERER

DOMGASSE 4

Razpošiljanje po pošti

ZGORNJI ROŽ

Kadar izza naših Karavank odmevajo zvoki šentjakobskih zvonov, tedaj se nam oznanja slabo vreme, jeseni pa sneg. Tako je bilo tudi pretekli ponedeljek. Toda to pot so bili zvoki, ki so jih spremljale goste snežnike, ktere so kmalu pokrile trudno zemljo z belo odejo, nekam turobni in vznemirljivi. Kmalu nato pa je prispela tudi vest, ki nas je globoko potrla, vest, da so Kraucarjev oče izdihali svojo blago dušo in odšli od nas za vedno.

Malo je takih mož, ki bi bili še v visokih letih tako delavni, vztrajni in skrbni. Kraucarjev oče pa so bili tudi daleč naokoli znan dobrotnik potrebnih. Vrata njih doma, kjer so dolga leta gospodarili, se niso nikdar zaprla preč potrebnim in prosečim. „Več damo, več blagoslova božjega imamo,“ so dejali smehljaje ob takih prilikah. — Daleč okoli znan in spoštovan, zgleden sosed, vzoren mož in skrben oče — tak so šli Kraucarjev oče od nas, spremljan od velike množice sosedov, znancev, prijateljev in številnega sorodstva na zadnji poti k večnemu počitku.

Naj jim bo lahka domača zemlja in naj v njej v miru počivajo.

Radio Celovec

NEDELJA, 20. novembra:

7,15—7,45 Jutranji koncert. Igra salonski kvartet Pavel Raab.
13,45—14,00 Četrturna oddaja: Plošče po željah.

PONEDELJEK, 21. novembra:
9,00—9,30 Zanimivosti, glasba, pouk slovenščine.

TOREK, 22. novembra:
9,00—9,30 Poročila, gospodarsko predavanje, slovenske pesmi.

SREDA, 23. novembra:
9,00—9,30 Poročila, predavanje za gospodinjje, glasba in pesmi.

ČETRTEK, 24. novembra:
9,00—9,30 Poročila, glasba, pouk slovenščine.

15,00—15,30 Literarna oddaja.

PETEK, 25. novembra:
9,00—9,30 Poročila, predavanje: „Govori domači zdravnik“, glasba.

SOBOTA, 26. novembra:
9,00—9,30 Poročila, pregled svetovnega tiska, slovenske pesmi in glasba.

Radio Schmidt

Prodaja - popravila
žarnice

Vaša strokovna trgovina

CELOVEC - Klagenfurt

Bahnhofstraße 22 · Telefon 29-48

Kinder **FOTO** Ella Petrykiewicz
FOTOGRAF

FOTOGRAF

BELJAK - Villach

Poročne in darilne slike ter slike za legitimacije. Izvrševanje fotoamaterskih del.

Nov naslov:

Postgasse 3, Tel. 49-36

Najboljše
modno blago
in perilo

Primer

Celovec - Klagenfurt
Burggasse

G. FRICK

železo kovine, stroji

CELOVEC - Salmstraße 7, Tel. 14-86

Male sobne peči
Kotli za poljske kuhinje
Zajemalke in lopate
Puščice iz rdeče in sive zlitine

Prodaja železja vseh vrst

Zahtevajte

Finkensteiner

testenine, domači kakovostni
proizvod

VEDNO VELIKA IZBIRA

ORIENTALSKIH IN PERZIJSKIH PREPROG,

na roko vozlanih in zametnih (velournih) preprog ter tekačev. Blago za pohištvo, zavese, pregrinjala za mize in divane.

Popusti za preprodajalce, hotele in gostilne. — Plačilne olajšave. — Dajemo v to stroko spadajoče nasvete za opremo sob, po želji tudi na licu mesta.

Strokovna trgovina za preproge, pohištveno blago in zavese

DIR. JOSEF RADLMAYR
BELJAK - VILLACH

TRGOVINA NA DROBNO: POSTGASSE 3 TELEFON 47-67 - 4447

Bave, lake, emajle, laneni ficnež,
slikarske in pleskarske potrebščine

kupite najbolje pri

PETER DE CILLIA

FELDKIRCHEN - Telefon 73

in pri podružnici:
Celovec - Klagenfurt, St.-Veiter Straße 35 - Tel. 28-38